

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

JULKISOIKEUDELLISEN SAATAVAN PERINNÄN ERITYISPIIRTEET

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden ala
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinto
Opinnäytetyö
Syksy 2012
Jutta Kerman

Lahden ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma

KERMAN, JUTTA:

Julkisoikeudellisen saatavan
perinnän erityispiirteet

Taloushallinnon opinnäytetyö

46 sivua

Syksy 2012

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä selvitetään erityispiirteitä julkisoikeudellisen saatavan perinnässä sekä näiden huomioimista käytännön perintäprosessissa. Tutkimuksen tavoitteena oli kuvata ja koota yhteen kaikki julkisoikeudellisten saatavien perintään vaikuttavat säännökset ja ohjeistukset. Tavoitteena oli tehdä selvitys käytännönläheisestä näkökulmasta, ja että lopullista työtä voidaan käyttää tietopakettina julkisoikeudellisen saatavan perintäprosessissa.

Julkisoikeudellisen saatavan käsitettä ja saatavan perintään liittyvää erityislainsäädäntöä tarkastellaan työn alussa. Lisäksi selvitetään julkisyhteisön erityisroolia velkojana sekä sen vaatimia piirteitä saatavien perinnässä. Käytännön perintäprosessiin perehdytään lainsäädännön ja hyvää perintätapaa koskevan ohjeistuksen kautta. Työn lopuksi luodaan katsaus ajankohtaiseen saatavien perintää koskevaan lakimuutokseen.

Tutkimus on toteutettu kartoituksena alan kirjallisuuden sekä säädösten ja virallislähteiden pohjalta. Argumentaatiota on saatu alan toimijoiden lausunnoista ja kannanotoista. Käytännönläheistä näkökulmaa on korostettu jättämällä käytännön perintäprosessin kannalta epäolennaiset seikat työn ulkopuolelle.

Asiasanat: julkisoikeudellinen saatava, asiamieskielto, perintä, ulosotto

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Studies

KERMAN, JUTTA:

Special features in collection of
public receivables

Bachelor's Thesis in Financial Management 46 pages

Autumn 2012

ABSTRACT

This thesis explores some of the special features related to the collection of public receivables and examines how to take these features into consideration in practice. The purpose was to describe and gather all the laws and regulations that affect the collection of public receivables. Furthermore, the goal was to examine the features from a practical point of view so that the final paper can be used as a guide in practical collection process.

The first part of the thesis describes the concept of the public receivable and the related legislation. Furthermore, the first part surveys the special role of a public sector as a service provider and how this affects the collection of its receivables. The collection process is described through the laws and the regulations regarding debt collection. The final part of the thesis surveys the current topic of the government bill concerning debt collection.

The study was conducted as a desk research based on literature and publications related to the topic and the related laws and regulations. Furthermore, the thesis presents arguments and statements from professionals who work in debt collection. Finally, the practical point of view is highlighted by focusing on the essential topics of the collection process.

Keywords: public receivable, attorney, debt collection, enforcement

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen tavoite	2
1.2	Tutkimuksen rajaus ja rakenne	2
1.3	Avainkäsitteet	3
1.3.1	Kuluttajasaatava	4
1.3.2	Julkisoikeudellinen saatava	4
1.3.3	Ammattimainen perintä	6
2	ASIAMIESKIELTO	7
2.1	Taustaa	7
2.2	Näkökulmia	9
3	JULKISYHTEISÖN ERITYISROOLI VELKOJANA	13
3.1	Perintätoimistot julkisyhteisöjen saatavien perinnässä	14
3.2	Alaikäiseen kohdistuva perintä	15
4	VAPAAEHTOINEN PERINTÄ	17
4.1	Laki saatavien perinnästä	18
4.1.1	Perintäkirjeen sisältö	19
4.1.2	Perintäkulut, maksuvelvollisuus ja aikarajat	20
4.1.3	Perintäkulut käytännössä	23
4.2	Hyvä perintätapa	24
4.2.1	Väärät ja harhaanjohtavat tiedot	25
4.2.2	Tarpeettomat kulut ja haitta	26
4.2.3	Velallisen yksityisyyden suoja	27
4.2.4	Saatavan oikeellisuus	28
4.2.5	Maksuaika ja kirjallinen maksuvaatimus	29
5	OIKEUDELLINEN PERINTÄ	30
5.1	Ulosottoperuste	31
5.2	Ulosoton toimenpiteet	33
5.3	Ulosoton jälkeen	37
6	PERINTÄLAIN UUDISTUS	38
6.1	Ehdotetut lakimuutokset	38
6.2	Muutosten vaikutukset	41
6.3	Näkökulmia muutoksiin	42

7	YHTEENVETO	45
	LÄHTEET	47

LYHENTEET

AOA	Apulaisoikeusasiamies
HE	Hallituksen esitys
KA	Kuluttaja-asiamies
KKO	Korkein oikeus
KSL	Kuluttajansuojalaki
OM	Oikeusministeriö
SPL	Suomen Perimistoimistojen Liitto ry
UK	Ulosottokaari
VeroTPL	Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta

1 JOHDANTO

Suomalainen maksumoraali on perinteisesti ollut eurooppalaisittain verrattuna korkea, mutta taloudellisen taantuman aikaan myös suomalaisten kuluttajien maksuvaikeudet kasvavat. Siksi tällaisina aikoina tehokkaiden perintätoimien merkitys erääntyneiden saatavien kotituttamisessa korostuu. Saatavien perintä, etenkin kun sitä hoitaa ammattimainen taho kuten perintätoimisto, on kuitenkin suhteellisen tarkoin säädeltyä toimintaa. Erityisesti perittäessä niin sanottuja julkisoikeudellisia saatavia on nimenomaisesti perintää säätelevän lain lisäksi otettava huomioon myös monta muuta säädöstä, ja siksi tällaisten saatavien perintä vaatiikin perintää hoitavalta taholta riittävää juridista asiantuntemusta.

Julkisoikeudelliset saatavat syntyvät tavallisesti tilanteessa, jossa kuluttajalla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa niihin. Esimerkiksi terveydenhuollon asiakasmaksuista säädetään asetuksella, ja tilanteessa, jossa tavallinen ihminen sairastuu, hänen tulonsa pienenevät ja samanaikaisesti terveydenhoidon menot kasvavat äkillisesti, ongelma velkojen kanssa voi syntyä nopeastikin. Tästäkin syystä julkisoikeudellisten maksujen perintä vaatii tiettyä asiantuntemusta niin velkojalta kuin perintätoimeksiannon saajaltakin.

Oikeusministeriö asetti maaliskuussa 2011 työryhmän pohtimaan EU:n maksuviiästysdirektiivin toimeenpanoa sekä tämän ohella muutoksia saatavien perintää säätelevän lakiin. Työryhmän mietinnön pohjalta hallitus antoi kesäkuussa 2012 eduskunnalle esityksensä perintälain muuttamisesta. Työryhmän mietintö ja hallituksen esitys sen pohjalta ovat nostaneet julkisuuteen keskustelua perintätoiminnasta yleisesti sekä velkojan, perintätoimen harjoittajan että velallisen näkökulmasta, kuten myös perintätoimia koskevista rajoituksista julkisoikeudellisten saatavien osalta. Perintätoimistojen näkemyksen mukaan lakiesitys jäykistää perintää ja vaikeuttaa velallisen tilannetta rajoituksillaan. Kuluttaja-asiamiehen näkemyksen mukaan taas lakimuutos tuo huomattavia parannuksia velallisen oikeusturvaan.

Saatavien perinnästä on viime vuosina tehty muutamia opinnäytetöitä. Sini-Tuulia Grén Satakunnan ammattikorkeakoulusta käsitteli kevään 2012 opinnäytetyössään saatavien perintää kokonaisvaltaisesti perintätoimiston asiakaspalvelijan näkö-

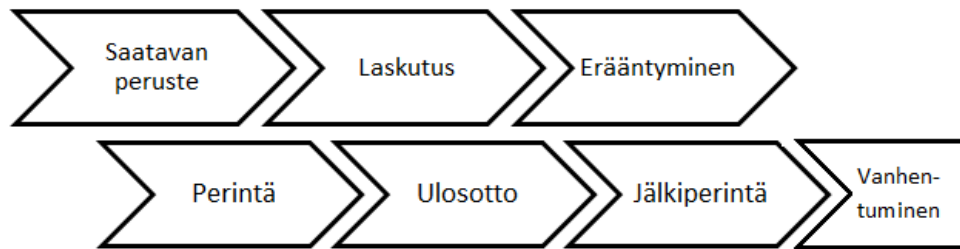
kulmasta. Samoin Satakunnan ammattikorkeakoulusta 2012 valmistunut Päivi Kangas käsitteli opinnäytetyössään saatavien perintää pienyrittäjän näkökulmasta. Lahden ammattikorkeakoulusta 2008 valmistunut Jani Mäntynen perehtyi työsään vuoden 2005 perintälain määrittämiin perintäkuluihin ja niiden toteutumiseen käytännössä. Lisäksi saatavien perinnästä ja perintäprosesseista on tehty muutamia yksityiskohtaisempia opinnäytetöitä hankkeina tietyn yrityksen tarpeiden mukaan. Julkisoikeudellisia saatavia ei kuitenkaan opinnäytetöissä ole nimenomaisesti käsitelty.

1.1 Tutkimuksen tavoite

Opinnäytetyön tavoitteena on koota yhteen kaikki julkisoikeudellisen saatavan perintään vaikuttavat säädökset ja ohjeistukset. Tarkoituksena on selvittää käytännönläheisestä näkökulmasta perintäprosessissa huomioon otettavat seikat koko erääntyneen saatavan elinkaaren ajalta. Lähteenä on käytetty vahvistettuja säädöksiä ja virallislähteitä, kuten myös alan asiantuntijoiden kirjallisuutta sekä mietintöjä ja lausuntoja. Käytännönläheistä näkökulmaa on korostettu jättämällä käytännön toimien kannalta epäolennaiset seikat työn ulkopuolelle. Tavoitteena on, että lopullinen työ toimisi tiiviinä tietopakettina julkisoikeudellisten saatavien perinnän kanssa työskenteleville.

1.2 Tutkimuksen rajaus ja rakenne

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan julkisoikeudellisen saatavan elinkaarta sen erääntymisestä alkaen. Työstä on tarkoituksella rajattu pois itse saatavan syntyminen ja sen perusteet sekä laskutukseen tai muuhun maksuunpanoon vaikuttavat asiat.

KUVIO 1. Julkisoikeudellisen saatavan elinkaari.

Aluksi perehdytään julkisoikeudellisten saatavien perintään vaikuttaviin erityispiirteisiin, kuten asiamieskieltoon sekä julkisyhteisön erityisrooliin velkojana. Seuraavissa luvuissa käsitellään saatavan elinkaarta sen erääntymisestä ja vapaaehtoisesta perinnästä ulosoton kautta jälkiperintään ja lopulliseen vanhentumiseen saakka.

Vapaaehtoista perintää käsitellään perintälain ja hyvän perintätavan kautta. Luvussa on pyritty keskittymään erityisesti julkisoikeudellisiin saataviin vaikuttaviin säännöksiin, mutta koska perintälaki ja hyvä perintätapa hyvin pitkälti määrittävät myös julkisoikeudellisten saatavien perintää käytännössä, on niitä käsitelty hyvin laajasti.

Oikeudellisen perinnän osalta tutkimus on rajattu käsittelemään ulosottoa, sillä julkisoikeudelliset saatavat ovat suoraan ulosottokelpoisia ilman tuomiota tai päätöstä. Näin ollen tuomioistuinkäsittelyä ja muita ulosottoa yksityisoikeudellisten saatavien osalta edeltävien oikeustoimien käsittelyä ei ole syytä käydä läpi.

Lopuksi tarkastellaan tulevaa perintälain muutosta niiltä osin, jotka vaikuttavat merkittävimmin käytännön perintätoimiin velkojan ja ammattimaisen perijän näkökulmasta.

1.3 Avainkäsitteet

Saatavia on perinnän näkökulmasta useaa eri tyyppiä ja ne voidaan jakaa karkeasti yrityssaataviin ja kuluttajasaataviin sekä toisaalta yksityisoikeudellisiin ja julkisoikeudellisiin saataviin. Tässä opinnäytetyössä perehdytään kuluttajavelallisilta perittäviin julkisoikeudellisiin saataviin.

1.3.1 Kuluttajasaatava

Kuluttajasaatavalla tarkoitetaan perintälain 3 §:n mukaan sellaista elinkeinonharjoittajan saatavaa, joka perustuu hyödykkeen luovuttamiseen tai luoton myöntämiseen kuluttajalle. Kuluttajana pidetään kuluttajansuojalain (38/1978, 1:4) mukaan luonnollista henkilöä, joka hankkii kulutushyödykkeen muuhun tarkoitukseen kuin elinkeinotoimintaa varten. Kulutushyödykkeellä taas tarkoitetaan tavaroita, palveluksia ja muita hyödykkeitä, joita hankitaan yksityistä taloutta varten (KSL 38/1978, 1:3). Kulutushyödykkeeksi mielletään usein vain konkreettiset tuotteet, mutta myös palvelut ovat kulutushyödykkeitä. Perintälakia sovelletaan näin ollen myös palveluihin perustuvien erääntyneiden saatavien perintään. (Lindström 2011, 219; Pönkä & Willman 2005, 31.)

1.3.2 Julkisoikeudellinen saatava

Julkisoikeudellisista ja niihin rinnastettavissa olevista saatavista säädetään verotäytäntöönpanolaissa. Lain mukaan julkiseksi saatavaksi määritellään ensinnäkin vero ja julkinen maksu sekä niille säädetty viivästyskorko ja korotus. Toisaalta julkisia saatavia ovat muut julkisoikeudelliset tai niihin rinnastettavat saatavat, jotka on säädetty lailla tai asetuksella suoraan ulosottokelpoisiksi. Asetuksella suoraan ulosottokelpoiseksi säädetyn saatavan määräytymisperusteesta tai rahamäärästä on säädetty lailla tai asetuksella eikä saatavan suuruuden määrittämiseen liity merkittävää harkintavallan käyttöä. Suoraan ulosottokelpoiseksi säädettyt saatavat voidaan periä ulosotossa ilman ulosottokaaren 2 luvun 2 §:n mukaista ulosottoperustetta. (VeroTPL 706/2007, 1 §, 3 §.)

Julkisoikeudelliset saatavat voidaan antaa asiamiehen, yleensä ammattimaista perintää harjoittavan perintätoimiston, perittäväksi lukuun ottamatta niitä saatavia, joita koskee perintälain 9 §:n mukainen rajoitus. Perintätoimisto ei näin ollen voi ottaa vastaan toimeksiantoa, joka koskee erityislaeissa säädettyssä järjestyksessä perittäväksi määrättyä maksua, suoraan ulosottokelpoista valtion saatavaa tai lainvastaisen menettelyn vuoksi määrättyä maksuseuraamusta. Tällaisia asiamieskielön piiriin kuuluvia maksuja ovat esimerkiksi tuomioistuinten käsittelymaksut, maksut ajokorteista ja muista luvista, suurin osa veroista ja sakot (Lindström

2011, 223). Asiamiehen perittäväksi soveltuvia julkisoikeudellisia saatavia on esimerkiksi vakuutusyhtiöillä, kaupungeilla, kunnilla, valtion liikelaitoksilla ja muilla itsenäisillä laitoksilla. (Rikalainen & Uitto 2008, 208, 210.)

Asiamiehen perittäväksi soveltuvat julkisoikeudelliset saatavat koskevat pääsääntöisesti valtion, kuntien ja kuntayhtymien eli julkisoikeudellisten oikeushenkilöiden tuottamia palveluita. Tyypillisiä julkisen sektorin tarjoamia palveluja, joiden maksut ovat suoraan ulosottokelpoisia, ovat muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, vanhustenhuolto, päivähoito, sairaankuljetus, useat teknisen toimen saatavat, kuten luvat, rekisteröinnit, tarkastukset ja valvonnat, sekä eräät oppilaitosmaksut. Lisäksi esimerkiksi vakuutuslainsäädännön 40 §:ssä määritellään vakuutusmaksu suoraan ulosottokelpoiseksi, mikäli vakuutusehdoissa on määrätty, ettei vakuutuksenantajan vastuu lakkaa ennen sopimuskauden päättymistä, vaikka vakuutusmaksun suorittaminen olisi laiminlyöty. (Pönkä & Willman 2005, 18-19.)

Julkisoikeudellisen saatavan perinnästä velkojalle tai toimeksisaajalle aiheutuneet kulut ovat itse saatavan lisäksi myös suoraan ulosottokelpoisia. Tällaiset perintäkulut voidaan toimittaa ulosottoon perittäväksi niin ikään ilman tuomiota tai päätöstä. Tämä koskee kuitenkin vain suoraan ulosottokelpoisia kuluttajasaatavia; vastaavien yrityssaatavien perintäkulut taas eivät ole suoraan ulosottokelpoisia. (Rikalainen & Uitto 2008, 210.)

Verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetun lain (706/2007, 20 §) mukaan suoraan ulosottokelpoinen saatava vanhentuu lopullisesti viiden vuoden kuluttua sen määrittämisestä, maksuunpanoa tai toissijaisesti erääntymistä seuranneen vuoden alusta lukien. Vanhentumista ei voida näiden saatavien kohdalla katkaista, eikä vanhentunutta saatavaa saada periä. (Lindström 2011, 180.)

Tässä opinnäytetyössä perehdytään nimenomaan niihin julkisoikeudellisiin saataviin, joita ei koske edellä mainittu perintälain mukainen asiamieskielto, vaan jotka voidaan antaa toimeksisaajan perittäväksi.

1.3.3 Ammattimainen perintä

Tietyt perintälain sisältämät säännökset koskevat ainoastaan perintää ammattimaisesti hoitavia tahoja. Ammattimaisena perintätoimen harjoittamisena pidetään saatavien perintää toisen lukuun sekä ostettujen saatavien perintää. Ammattimainen perintätoiminta on luonteeltaan jatkuvaa ja tarkoituksena on hankkia taloudellista hyötyä. Velkojan omaa saatavien perintää ei kuitenkaan pidetä ammattimaisena, vaikka se olisikin jatkuvaa. Perintätoiminta on Suomessa luvanvaraista, mistä määrätään laissa perintätoiminnan luvanvaraisuudesta (517/1999). Kyseinen laki tuli voimaan samaan aikaan perintälain kanssa. Toimiluvat myöntää ja toimintaa valvoo Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Velkojan itse suorittamaan saatavien perintään ei vaadita toimilupaa, vaikka perintälakia sovelletaan tähänkin toimintaan. (Lindström 2011, 220, 258; Rikalainen & Uitto 2008, 198.)

Hyvälle perintätavalle asetetaan erityisvaatimuksia, kun kyseessä on ammattimaisesti perintää harjoittava toimija. Kuluttajasaatavien perinnän erityissäännökset koskevat ainoastaan ammattimaisesti perintää harjoittavia. Ammattimaisesti perintää harjoittavan on esimerkiksi lähetettävä velalliselle vähintään yksi perintälain mukainen maksuvaatimus ennen oikeudellisiin toimiin ryhtymistä. Toimeksisääjана ammattimaisen perintätoimen harjoittajan tulee edellyttää, että alkuperäinen velkoja antaa perittäväksi vain oikeudellisesti perusteltuja saatavia. Toimeksisääjalla ei kuitenkaan ole yleistä velvollisuutta tarkistaa saatavien oikeellisuutta, ellei velallinen esitä todennäköisiä syitä niiden aiheettomuuteen. (Lindström 2011, 216, 220.)

2 ASIAMIESKIELTO

Laki saatavien perinnästä (513/1999, 9 §) kieltää tietynlaisten julkisten saatavien antamisen asiamiehen perittäväksi:

Toimeksisaajan perittäväksi ei saa antaa sellaisia valtion saatavia tai lainvastaisen menettelyn vuoksi määrättyjä julkisoikeudellisia maksuseuraamuksia, jotka voidaan periä ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa säädetään.

Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta (706/2007, 5 §) määrää lisäksi, että

rahoitus- tai luottolaitos, perintätoiminnan harjoittaja tai muu toimitsija ei saa esiintyä velkojan toimeksiannosta hakijana tai asiamiehenä julkisen saatavan ulosotossa.

Kuten jo edellä julkisoikeudellisen saatavan määritelmässä todettiin, keskitytään tässä opinnäytetyössä niihin julkisoikeudellisiin saataviin, joita ei koske perintälain mukainen kieltä, vaan jotka voidaan antaa toimeksisaajalle vapaaehtoiseen perintään. Näitäkin saatavia kuitenkin koskee verotäytäntöönpanolain mukainen asiamieskielto ulosoton osalta.

2.1 Taustaa

Verot ja muut julkisoikeudelliset maksut säädettiin suoraan ulosottokelpoisiksi vuoden 1961 veroulosottolailla. Tuolloin lain säätämisen yhteydessä todettiin, että koska saatavat voidaan toimittaa suoraan ulosottomiehen perittäväksi, ei näiden saatavien perinnässä nähty tarvetta asiamiehen käyttämiselle. Nimenomaisesti asiamiehen käyttö julkisoikeudellisten saatavien ulosotossa kiellettiin asetuksella vuonna 1986. (Niemi, Väkiparta & Tarkkala 2009, 19.)

Perintälain valmistelun yhteydessä 1990-luvun lopulla nousi esiin se seikka, että asiamieskiellosta julkisoikeudellisten saatavien vapaaehtoisessa perinnässä oltiin hyvin epätietoisia. Jotkin julkisyhteisöt olivat antaneet saatavansa perittäviksi perintätoimistoille, mutta kovin laajaa tämä käytäntö ei ollut, sillä yleinen käsitys oli, että asiamiehen käyttö myös julkisoikeudellisten saatavien vapaaehtoisessa perinnässä olisi lailla kiellettyä. Lain valmistelun yhteydessä käytiinkin julkisuu-

nessa kiivasta keskustelua vapaaehtoista perintää koskevasta asiamieskiellosta. (Niemi ym. 2009, 19; Pönkä & Willman 2005, 132.)

Hallituksen esityksen (199/1996) mukaan perintätoimeksiannon antamista perintätoimistolle voidaan pitää arveluttavana silloin, kun kyseessä on julkisen vallan käyttämiseen perustuva saatava, kuten esimerkiksi verosaatava tai joukkoliikenteen tarkastusmaksu. Esityksessä korostettiin, että valtion saatavien ja lainvastaisesta menettelystä johtuvien maksuseuraamusten perintä kuuluu kyseisen julkisyhteisön tehtäviin ja julkisyhteisön vastuun piiriin. Perintälaissa omaksuttiinkin ratkaisu, että muut kuin julkiseen vallankäyttöön perustuvat julkisoikeudelliset saatavat voidaan antaa asiamiehen perittäväksi. Perintälakia säädettäessä ei kuitenkaan kiinnitetty huomiota siihen, että veroulosottolain mukainen asiamieskielto kyseisten asioiden ulosottooperinnässä jäi voimaan. (Niemi ym. 2009, 20-21.)

Keskustelu ulosoton asiamieskiellosta nousi esiin jälleen vuonna 2007, kun ulosottokaaren säätämisen valmistelujen yhteydessä valmisteltiin aiemman veroulosottolain kumoamista lailla verojen ja maksujen täytäntöönpanosta. Tuolloin lainvalmisteluasiakirjoissa esitettiin näkemyksiä asiamieskiellon puolesta vedoten velallisen oikeusturvaan ja kustannuksiin. Ulosoton näkemysten mukaan on tärkeää, että julkisoikeudellista maksua perii virkavastuulla toimiva viranomainen. Perintätoimistojen vaatimia kuluja pidettiin myös ajoittain kohtuuttomina. Toisaalta asiamieskieltoa vastaan esitettiin perusteluja tehokkuuteen ja kilpailuargumenttiin vedoten. Perintätoimistot korostivat sitä, että julkisyhteisöt ovat saaneet ulkoistetun perintätoimen avulla kotiutettua saataviaan nopeasti ja pienellä kuluriskillä, kun taas ulosoton toiminta oli osoittautunut melko hitaaksi ja tehottomaksi. Ulosoton näkemyksen mukaan perintätoimistojen tehokkuus oli kuitenkin suhteellista, sillä vapaaehtoisessa perinnässä niin sanotut helpot tapaukset saatiin maksamaan, kun taas ulosoton perittäväksi jäivät vain hankalimmat tapaukset. (Niemi ym. 2009, 20; Pönkä & Willman 2005, 132.)

Hallituksen esityksessä verotäytäntöönpanolaiksi (83/2006) korostettiin asiamieskiellon merkitystä ulosottooperinnässä oikeusturvanäkökulmasta:

Asiamieskielto perustuu keskeisesti siihen oikeusturvanäkökohtaan, että kun saatavan oikeellisuutta ei ole vahvistettu tuomioistuimessa, hakijan tulee lähtökohtaisesti olla virkavastuulla toimiva taho, joka toimii asiassa ilman välikäsiä.

Ulosotto 2000 -komitea on korostanut (Niemi ym. 2009, 20 mukaan), että julkisoikeudellisia maksuja koskee paitsi julkisoikeudellinen sääntely, myös viranomaisvalvonta ja oletus siitä, että niiden maksuunpano ja niitä koskeva kirjanpito ovat luotettavia. Oikeusturvasyistä on pidetty tärkeänä, että velkoja kantaa itse vastuun saatavan oikeellisuudesta ulosotossa sekä siitä, ettei vanhentunutta saatavaa peritä. Tähän näkökulmaan päädyttiin myös hallituksen esityksessä (83/2006). Toisaalta on katsottu, että tästä näkökulmasta laskujen oikeellisuus ei kuitenkaan vaarannu, vaikka saatava annettaisiin perintätoimiston perittäväksi, sillä velkoja on edelleen vastuussa saatavan oikeellisuudesta. Lisäksi oikeusturvanäkökulmaa on pyritty kiistämään sillä perusteella, että monet kuntien perimät julkisoikeudelliset maksut perustuvat palveluntuotantoon, jonka kytkentä julkisen vallan käyttöön on vähäistä. Perintää on pidetty teknisenä ja epäitsenäisenä palveluna, ja koska se on lisäksi luvanvaraista ja viranomaisten valvomaa toimintaa, ei sen ole katsottu aiheuttavan erityistä vaaraa laskujen oikeellisuuden suhteen. (Niemi ym. 2009, 22-23.)

2.2 Näkökulmia

Maaliskuussa 2011 oikeusministeriö asetti maksuviivästystyöryhmän valmistelemaan muutoksia perintälainsäädäntöön. Työryhmän mietinnössä todetaan, että eduskunta edellytti vuoden 2007 verotäytäntöönpanolain uudistuksen yhteydessä, että hallitus selvittäisi asiamieskiellon tarkoituksenmukaisuutta ulosotossa ottaen huomioon velallisen oikeusturvan ja perinnästä aiheutuvat kustannukset. Työryhmän arvion mukaan on itsestään selvää, että ulosoton asiamieskieltoa ei tule poistaa niiden saatavien osalta, joita koskee perintälain 9 §:n mukainen asiamieskielto myös vapaaehtoisessa perinnässä. (OM 54/2011, 42.).

Työryhmän mietinnön mukaan nykyistä lainsäädäntöä on kritisoitu sen epäjohdonmukaisuudesta ja epätarkoituksenmukaisuudesta käytännön perintätoiminnan kannalta. Asiamiehen käyttäminen ulosottohakemuksen tekemisessä voisi mietin-

nön mukaan välillisesti kasvattaa velallisen maksettavaksi tulevia perintäkuluja. Välitöntä lisäystä kuluihin ei tulisi, sillä ulosottohakemuksen laatimista ei voida pitää velallisen korvausvastuuseen kuuluvana perintätoimena. Ottaen huomioon velallisen oikeusturvan sellaisten julkisoikeudellisten saatavien osalta, joista ei tehdä nimenomaista maksuunpanopäätöstä tai joiden riidattomuutta ei erikseen selvitetä, asiamieskieltoa ei ole työryhmän mietinnön mukaan mahdollista rajoittaa eikä näin ollen syytä tehdä muutoksia nykyiseen käytäntöön. (OM 54/2011, 42-43.)

Oikeusministeriön maksuviivästystyöryhmän mietinnöstä eriävän mielipiteen on antanut Suomen Perimistöimistojen Liitto. Asiamieskiellon osalta liiton näkemys vastaa aiemmin mainittuja näkemyksiä julkisoikeudellisen saatavan perinnästä epäitsenäisenä ja teknisenä palveluna, jonka käyttö on asianomaisen julkisyhteisön harkinnassa, sekä velkojan vastuusta perinnän asianmukaisuuden osalta. Liiton mukaan julkisoikeudellisten saatavien perinnässä joudutaan tekemään erikoisia ratkaisuja, kun osa perinnästä on ulkoistettu, mutta ulosottoa joudutaan kuitenkin hakemaan itse. Lisäksi liitto katsoo, että asiamieskielto aiheuttaa lisäkustannuksia velkojille, jotka joutuvat investoimaan järjestelmiinsä teknisluontoisen toiminnon vuoksi. Liiton mukaan myös julkisyhteisöjen hallinnossa puuttuu usein tieto oikeasta menettelytavasta julkisoikeudellisten saatavien perinnässä ja ulosotossa. Näin ollen yhteisöille tulisi taata mahdollisuus käyttää perintätoimiston asiantuntemusta näissä asioissa. (SPL 2011, 5.)

Suomen Perimistöimistojen Liiton näkemyksen mukaan asiamieskielto haittaa perusteettomasti velkojan toimintaa. Suoraan ulosottokelpoisten julkisoikeudellisten saatavien toimeksiantoja on hoidettu liiton jäsenyrityksissä yli kuusi miljoonaa vuosien 2005 ja 2009 välillä. Perintätoimistot ovat hoitaneet vapaaehtoisen perinnän toimenpiteet ja niihin liittyvät toimet, mutta ulosottoa edellyttävät toimeksiannot on jouduttu siirtämään takaisin velkojen hoidettavaksi. Liitto viittaa oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimukseen, jossa todettiin perintätoimistojen olevan yksimielisiä ulosoton asiamieskiellon epätarkoituksenmukaisuudesta. (SPL 2011, 5.)

Suomen Perimistöimistöjen Liiton eriävissä mielipiteessä mainitussa oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksessa vuonna 2009 selvitettiin muun muassa perintätoimistöjen ja kuntien edustajien näkemyksiä asiamieskielloista. Perintätoimistöjen edustajilla oli varsin yhtenäinen näkemys siitä, että julkisoikeudellisten saatavien ulosottoa koskeva asiamieskielto on täysin turha. Myös osa kuntien edustajista piti kieltoa tarpeettomana. Mielipiteet kiellon tarpeettomuudesta esitettiin tutkimuksen mukaan varsin jyrkästi; asiamieskieltoa pidettiin ”tarpeettomana, turhana ja jopa järjettömänä”. Perintätoimistöjen edustajat esittivät varsin samantlaisia perusteluja, kuin Suomen Perimistöimistöjen Liitto edellä mainitussa eriävissä mielipiteessään. Tutkimuksen mukaan vastauksissa tuli esille myös vapaan kilpailun periaate, ja perintätoimi ja ulosotto nähtiin toistensa kilpailijoina. Nykyistä asetelmaa pidettiin ulosottoa suosivana ja jopa valtiollisen monopolin suojaamisena. (Niemi, Väkiparta & Tarkkala 2009, 55-56.)

Kilpailutilanteen ohella perintätoimistöjen edustajien vastauksissa korostui oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen mukaan työnjaon kehittäminen. Vapaaehtoisen perinnän ja maksusopimusten tekemisen nähtiin kuuluvan perintätoimiston rooliin, kun taas ulosottoa pidettiin vaativan erikoisperinnän tekijänä. Tutkimuksen mukaan myös asiantuntijuutta pidettiin oleellisena seikkana perintätoimistöjen käytössä. Kuten Suomen Perimistöimistöjen liiton eriävissä mielipiteessäkin mainitaan, saattaa julkisyhteisöjen hallinnosta puuttua tiettyä asiantuntemusta julkisoikeudellisten saatavien perinnässä. Toisaalta taas katsottiin, ettei julkisoikeudellisten saatavien perintä vaadi erityistä asiantuntemusta. (Niemi ym. 2009, 56-58.)

Ulosoton asiamieskielto ei kuitenkaan ole ollut esteenä sille, että perintätoimisto toimittaa julkisyhteisöjen saatavat ulosottoon niin sanottuna teknisenä välittäjänä sähköisen yhteyden kautta. Valtakunnanvoudinvirasto voi myöntää runsaasti ulosottihakemuksia toimittaville hakijoille, kuten perintätoimistoille, luvan toimittaa hakemukset sähköisesti suoraan ulosoton järjestelmään (Lindström 2011, 362). Jos asiamies ei toimi teknisenä välittäjänä, joudutaan saatavan pääoma ja korko palauttamaan tuloksettoman vapaaehtoisen perinnän jälkeen velkojalle jatkotoimenpiteitä varten. Nimenomaan tämä aiheuttaa lisäkustannuksia julkisyhteisöille, ja lisäksi pienten hakijoiden täytyy toimittaa ulosottihakemuksensa muuta

kautta, sillä alle 500 vuotuisen ulosottohakemuksen määrä ei riitä valtakunnantoudiviraston myöntämään lupaan sähköiselle yhteydelle. Nämä seikat puoltavat edellä mainittujen lisäksi perintäalan näkemystä asiamieskiellon haitallisuudesta. (Aarnivuo 2012, 13.)

Peruslähtökohtiltaan julkisyhteisöjen saatavien perimistä koskevaa lainsäädäntöä voidaan pitää suhteellisen selkeänä: julkisoikeudelliset saatavat ovat suoraan ulosottokelpoisia. Valtion saatavia ja sanktioluonteisia maksuja koskee koko perintää koskeva asiamieskielto. Muiden julkisoikeudellisten saatavien kohdalla asiamieskielto koskee vain ulosottoperintää. Selkeistä peruslähtökohdista huolimatta rajanveto ei aina kuitenkaan ole aivan johdonmukaista eikä yksittäisen saatavan kohdalla välttämättä yksiselitteistä. Käytännössä ongelmia aiheuttaa esimerkiksi julkisyhteisöjen palvelujen ulkoistaminen yhteisöjen perustamille kuntayhtymille ja yhteisöille. Tämä saattaa synnyttää epäselvyyttä siitä, onko lähtökohtaisesti julkisoikeudellinen maksu perittävässä samalla tavoin, vaikka palvelun olisi tuottanut yksityisoikeudellinen oikeushenkilö. Näillä kysymyksillä on oleellinen merkitys monien velkojaa ja velallista koskevien oikeuskysymysten osalta. (Niemi, Väkiparta & Tarkkala 2009, 39-40.)

3 JULKISYHTEISÖN ERITYISROOLI VELKOJANA

Julkisyhteisöllä, kuten kunnalla tai kuntayhtymällä, on korostunut rooli velkojana, koska sillä on usein muita velkojia paremmat mahdollisuudet arvioida velallisen tilannetta. Yhteiskunnallisen vastuun näkökulmasta julkisyhteisön on keskeistä harkita velalliselle aiheutuvaa kokonaisrasitusta. Julkisyhteisön on myös perintätoimeksiantoa antaessaan huomioitava, että asiamies ei toimi virkavastuulla. Tästä syystä julkisyhteisön on valvottava toimeksisaajan perintämenettelyä riittävästi. Hallituksen esityksessä verotäytäntöönpanolaista täsmennetään julkisoikeudellisen saatavan velkojan omaa vastuuta muun muassa siitä, että saatavaa peritään oikeamääräisenä ulosotossa ja ettei vanhentunutta saatavaa peritä. (KA 2005, 9; HE 83/2006.)

Perintälain (513/1999, 3 §) mukaan sen maksuvaatimusta, perintäkuluja ja valvontaa koskevia pykäläitä on noudatettava soveltuvin osin myös julkisoikeudellisen oikeushenkilön tai julkisen tehtävän hoitamiseen liittyvää saatavaa kuluttajalta. Tämän säännöksen piiriin kuuluvat kaikki julkisyhteisöt, ja koska erikseen ei ole mainittu saatavatyyppiä, koskee säännös niin suoraan ulosottokelpoista kuin yksityisoikeudellistakin saatavaa. Määräyksiä on noudatettava huolimatta siitä, suorittaako perintää julkisyhteisö itse, sen omistama yritys tai toimeksisaaja näiden luokan. (Pönkä & Willman 2005, 35.)

Julkisyhteisöjen suoraan ulosottokelpoista saatavista, joihin sovelletaan perintälakia ja jotka voidaan antaa ulkopuolisen toimeksisaajan perittäviksi, tyypillisimpiä ovat kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhoidon asiakasmaksut, vanhustenhuollon maksut ja päivähoitomaksut. Nämä saatavat ovat asianomaisia palveluja koskevien lakien tai asetusten nojalla suoraan ulosottokelpoisia. Kaikki julkisyhteisöjen saatavat eivät siis ole julkisoikeudellisia. (KA 2005, 9.)

Suoraan ulosottokelpoisten saatavien perinnässä tulee hyvän perintätavan mukaan antaa velalliselle tarpeeksi tietoa hänen mahdollisuudestaan hakea maksunlykkäystä sekä muista käytettävissä olevista oikeuskeinoista. Velallisella on esimerkiksi mahdollisuus tehdä perustevalitus, mikäli saatava on määrätty virheellisesti. Toimeksisaajan periessä julkisyhteisön saatavaa on perinnässä käytävä ilmi myös kyseisen julkisyhteisön yhteystiedot. (KA 2005, 9-10.)

3.1 Perintätoimistot julkisyhteisöjen saatavien perinnässä

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksessa vuonna 2009 selvitettiin kuntien saatavien ulkoistamista perintätoimistoille. Tutkimuksessa kävi ilmi, että perintätoimistojen käyttö kuntien saatavien vapaaehtoisessa perinnässä oli tavallista. Vain hieman yli neljännes tutkimukseen vastanneista kunnista hoiti perinnän kokonaan itse ja nämä kunnat olivat muutamaa suurempaa lukuun ottamatta pääsääntöisesti pieniä alle 10 000 asukkaan kuntia. Myös Suomen Perimistöimistojen Liitolta saatujen tilastojen mukaan kuntien saatavia koskevat perintätoimeksiannot ovat tavallisia. (Niemi, Väkiparta & Tarkkala 2009, 44-45.)

Saatavien perinnän järjestäminen kuntasektorilla on oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen mukaan suuressa muutoksessa. Yksityistäminen ja ulkoistaminen ovat ajankohtaisia muutostrendejä, ja niiden myötä laskutus ja perintä ovat pitkälti automatisoituneet. Tämä on vaikuttanut paljon sekä kuntien sisäiseen toimintojen järjestämiseen, että ulkoistettujen palvelujen käyttöön. Kuntien näkemyksen mukaan perimistöimistot tuovat perintään tehokkuutta ja asiantuntemusta. (Niemi ym. 2009, 60-61.)

Laillisuusvalvontakäytännössä on eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan tullut esille kanteluita, joiden mukaan julkisyhteisöt eivät ole olleet lainkaan tietoisia perintämenettelyn vaiheista eivätkä ole osanneet vastata maksuunpanoa tai perintää koskeviin kyselyihin. Kanteluissa on myös kiinnitetty huomiota ulosoton asiamieskieltoon ja katsottu, että tosiasiallisesti puhevaltaa ulosottoasioissa on käyttänyt julkisyhteisön asiamies. Selvitysten mukaan asioiden saattaminen ulosottoon perintätoimiston teknisen käyttöliittymän välityksellä ei olekaan täysin ongelmatonta arvioitaessa perintätoimiston tosiasiallista harkintavaltaa asiassa. Apulaisoikeusasiamiehen mukaan on tärkeää, että saatavakohtaiset perintäratkaisut tekee virkatehtävänänsä velkoja eli julkisyhteisö. (AOA 459/2/11.)

Valtakunnanvoudinvirasto on pyrkinyt selvittämään ulosotossa vireillä olevien julkisoikeudellisten asioiden osalta sitä, miten päätöksentekomenettely ja ulosottoon lähetettävien asioiden valikoituminen käytännössä tapahtuu. Valtakunnanvoudinviraston näkemyksen mukaan, mikäli hakija selvittää ulosottoon siirrettävien asioiden päätöksentekomenettelyn suorittajaksi selkeästi hakijan itsensä, ei

estettä perintätoimiston käyttämiselle teknisenä toimittajana ole. On myös selvää, että perintäyhtiöllä voi olla sellaista tietoa velallisista, mitä velkojalla ei ole ja mitä velkoja voi kuitenkin käyttää velallisen maksukyvyn arviointiin. Päätöksen- teko tulee kuitenkin viime kädessä kuulua velkojalle. Valtakunnanvoudinviraston mukaan on kyseenalaista, voidaanko riittävänä menettelynä pitää sitä, että perin- täyhtiö pisteyttää velalliset maksukyvyn mukaan ja siirtää velkojan ja perintäyhti- ön sopiman mallin mukaisesti vain osan velallisista ulosottoon ilman, että velkoja päättää siitä erikseen velalliskohtaisesti. (AOA 459/2/11.)

3.2 Alaikäiseen kohdistuva perintä

Julkisyhteisöillä on palveluita, joita käyttävät myös alaikäiset. Kuluttaja- asiamiehen mukaan alaikäisen ei pitäisi voida velkaantua ennen täysi- ikäistymistään, ja tästä syystä huoltajan pitäisi sitoutua maksuvelvolliseksi hänen suostumustaan edellyttävissä oikeustoimissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon tarjo- amien palvelujen kohdalla laskuttamisen ja perinnän tulisi huoltovelvollisuuden perusteella kohdistua ensisijaisesti alaikäisen huoltajaan, mutta toisaalta alaikäi- sellä tulee olla mahdollisuus käyttää näitä palveluita myös anonymisti. (KA 2005, 9.)

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992, 7 §, 9 §) määrää alaikäisen poti- laan asemasta terveydenhuollossa. Jos alaikäinen ikänsä ja kehitystasonsa perus- teella on kykeneväinen päättämään hoidostaan, on häntä hoidettava yhteisymmär- ryksessä hänen kanssaan. Hänellä on myös tällöin oikeus kieltää terveydentilaa ja hoitoa koskevien tietojen antaminen hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kannan mukaan julkisyhteisön on sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvien maksujen laskuttamisen yhteydessä selvitettävä jo ensi vaiheessa lapsen huoltaja, joka on velvollinen huolehtimaan lapsen kustan- nuksista elatusvelvollisuuden nojalla. Terveydenhuoltoon liittyvien maksujen osalta tulisi vielä erikseen selvittää, onko lapsi edellä mainitun potilaslain säädös- ten mukaisesti kykenevä päättämään hoidostaan, jolloin tietojen antaminen huolta- jalle voidaan kieltää. (AOA 1090/4/07.)

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa on todettu, että lainsäädäntö ei ole yksiselitteistä ja erityisesti terveydenhuollossa alaikäisten tilanteet voivat poiketa toisistaan. Alaikäisiin kohdistuvien perintäkäytäntöjen arviointi on sikäli ongelmallista. Tapauksessa, jossa alaikäinen ei selvästi ole kykenevä itse päättämään hoidostaan, olisi asianmukaista selvittää jo ensi vaiheessa alaikäisen huoltaja ja osoittaa maksu hänelle. Sosiaali- ja terveysministeriön kannan mukaan tilanne tulisi selvittää viimeistään ennen kuin erääntyneeseen maksuun kohdistetaan perintätoimia. Perintätoimet voitaisiin tällöin kohdistaa alaikäiseen vain, mikäli on todettu, että hän on hakeutunut hoitoon ja on kykenevä päättämään siitä itsenäisesti. (AOA 1090/4/07.)

4 VAPAAEHTOINEN PERINTÄ

Saatavien perinnästä annetussa laissa (513/1999, 1 §) perinnällä tarkoitetaan

toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada velallinen vapaaehtoisesti suorittamaan erääntynyt velkojan saatava.

Saatavien vapaaehtoisella perinnällä tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joita velkoja tai toimeksisaaja käyttää erääntyneiden saatavien kotiuttamiseen turvautumatta tuomioistuimen ja ulosotto-organisaation tarjoamiin oikeudellisiin toimiin. Tavoitteena vapaaehtoisessa perinnässä on toteuttaa perintä nopeasti ja taloudellisesti sekä samalla tuottaen mahdollisimman vähän haittaa velalliselle. Vapaaehtoisessa perinnässä velka-asia jää yleensä velkojan ja velallisen väliseksi asiaksi, jolloin velkoja saa saatavansa ja velallinen välttyy maksuhäiriömerkinnältä. (Lindström 2011, 209.)

Vapaaehtoisen perinnän tavallisin muoto on velalliselle lähetettävä perintäkirje, mutta sen määritelmään sisältyvät myös velallisen kanssa käydyt puhelinkeskustelut, maksusopimukset, vapaaehtoiset velkajärjestelyt ja velallisen luona tapahtuvat kotikäynnit. Kotikäynnit ovat kuitenkin hyvin harvinaisia ja suoraan ulosottokelpoisten saatavien tapauksessa epätarkoituksenmukaisia. (Rikalainen & Uitto 2008, 188.)

Vapaaehtoista perintää sääntelee laki saatavien perinnästä, joka tuli voimaan 1.9.1999 ja jota täydennettiin 1.5.2005 voimaan tulleella lainmuutoksella (Rikalainen & Uitto 2008, 197). Hallitus antoi 7. kesäkuuta 2012 eduskunnalle esityksen perintälain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muun muassa täsmennyksiä hyvään perintätapaan, parannuksia velallisen oikeuksiin ja muutoksia perintäkulu- jen enimmäismääriin (HE 57/2012). Hallituksen esittämiin muutoksiin tutustutaan omassa luvussaan, kun taas tässä luvussa perehdytään nykytilaan.

Nykyiseen perintälakiin sisältyy yleissäännös, jonka mukaan vapaaehtoisessa perinnässä ei saa käyttää hyvän perintätavan vastaista menettelyä (Myllymäki & Pönkä 2009, 48). Hyvä perintätapa on määritelty tarkemmin kuluttaja-asiamiehen ohjeistuksessa, johon perehdytään myöhemmin tässä luvussa.

4.1 Laki saatavien perinnästä

Laki saatavien perinnästä (513/1999) on ensimmäinen nimenomaisesti perintätoimea koskeva laki ja se on selkeyttänyt perintätoimen hoitamista merkittävästi. Laissa perinnällä tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada kuluttajavelallinen vapaaehtoisesti maksamaan erääntynyt saatava. Perintälakia ei sovelleta oikeudelliseen perintään eikä mikäli muualla laissa säädetään toisin. Perintälaki on luonteeltaan pakottavaa, eikä sen säännöksistä voi poiketa velallisen vahingoksi, vaikka velallinen olisi siihen nimenomaisesti suostunutkin. (Myllymäki & Pönkä 2009, 48; Lindström 2011, 215.)

Laki saatavien perinnästä velvoittaa sekä varsinaista velkojaa että tämän lukuun toimivaa asiamiestä, tavallisesti perintätoimistoa. Laki säätelee pääosin yksityisoikeudellisia saatavia, mutta sen säännöksiä on soveltuvin osin noudatettava myös perittäessä julkisoikeudellisia saatavia yksityishenkilöiltä (L saatavien perinnästä 513/1999, 3 §). Koska julkisoikeudellisia saatavia koskevissa erityislaeissa ei ole niiden vapaaehtoista perintää koskevia säännöksiä, sovelletaan perintälain säädöksiä niiden perintään ennen erityislakien määäämiä jatkoseuraamuksia. (Pönkä & Willman 2005, 22.)

Ennen perintälain voimaantuloa oli periaatteessa mahdollista siirtää suoraan ulosottokelpoinen maksu ulosottoon ilman edeltävää maksukehotusta (Pönkä & Willman 2005, 22). Perintätoimeksiantoihin sovellettiin yleisiä kauppakaaren asiamiestä ja oikeustoimilain valtuutusta koskevia säännöksiä, mutta vapaaehtoisen perinnän toimiin ei ollut varsinaisia säännöksiä. Perintätoimistojen liitto laati vuonna 1992 hyvää perintätapaa koskevan ohjeistuksen yhteistyössä oikeusministeriön ja kuluttaja-asiamiehen kanssa, mutta tämä ohjeistus koski vain liiton jäsenyrityksiä, eikä näin ollen ratkaissut koko perintäalan ja yritysten omien toimenpiteiden sääntelyä. (Lindström 2011, 210-211.)

Seuraavassa käsitellään perintälain niitä säädöksiä, jotka vaikuttavat selkeimmin käytännön perintätoimiin ja niiden toteutukseen. Lain mukaan perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava on vahingonkorvausvelvollinen velallista kohtaan, mikäli se on toiminut lainvastaisesti tai muutoin virheellisellä menettelyllä (L saatavien perinnästä 513/1999, 15 §).

4.1.1 Perintäkirjeen sisältö

Perintälain 5 §:ssä säädetään, että ammattimaisen perijän on annettava tai lähetettävä kuluttajavelalliselle tietyt muotovaatimukset täyttävä kirjallinen maksuvaatimus. Maksuvaatimuksessa on lain mukaan mainittava vähintään seuraavat asiat:

- velkojan nimi ja osoite
- saatavan peruste
- saatavan erittely: pääoma, korko, viivästyskorko ja kulut sekä vaadittu kokonaissumma sekä
- kenelle, miten ja milloin saatava on maksettava.

Maksuvaatimuksessa on lisäksi kerrottava kenelle ja missä ajassa velallinen voi esittää huomautuksia saatavan määrästä tai perusteista. Suoraan ulosottokelpoisessa julkisessa saatavassa maksuvaatimuksesta on käytävä myös ilmi velkojana toimivan julkisyhteisön perintää hoitavan yksikön tai henkilön yhteystiedot, jotta velallinen voi esittää tälle huomautuksia saatavasta ja sen perinnästä. Julkisoikeudellisen saatavan ollessa kysessä maksuvaatimuksessa tulee kertoa velallisen käytettävissä olevista oikeuskeinoista, kuten mahdollisuudesta tehdä perustevalitus, sekä mahdollisuudesta hakea maksunlykkäystä. (L saatavien perinnästä 513/1999, 5 §.)

Lain mukaiset vaatimukset maksuvaatimuksen sisällöstä koskevat ainoastaan ammattimaisesti perintää harjoittavaa toimeksisaajaa, eikä näin ollen velvoita velkojaa itseään, mikäli yhteisö hoitaa saataviensa perinnän itse. Myös velkojan itsensä lähettämän maksukehotuksen tulee kuitenkin olla niin selkeä, että velalliselle käy selväksi, kuka perii, millä perustein ja kuinka saatava maksetaan. Velkoja voi omassa maksukehotuksessaan ilmaista myös maksun laiminlyönnin seurauksista, kuten saatavan siirrosta perintätoimistoon tai oikeudellisten toimien aloittamisesta. (Rikalainen & Uitto 2008, 208.)

Velkojalla tai perintätoimeksiannon saajalla ei ole velvollisuutta oma-aloitteisesti tarkistaa velallisen osoitetietoja, vaan viime kädessä laskutusosoitteen oikeellisuus on velallisen itsensä vastuulla. Perintäkirje voidaan näin ollen lähettää velallisen viimeksi ilmoittamaan osoitteeseen, eikä osoitteen virhellisyys poista seuraavassa

luvussa käsiteltävää perintäkulujen maksuvelvollisuutta. Käytännössä osoitteen tarkistaminen kuitenkin varmistaa perintäkirjeen menemisen perille ja lisää samalla vapaaehtoisen perinnän tehokkuutta. (Lindström 2011, 222.)

4.1.2 Perintäkulut, maksuvelvollisuus ja aikarajat

Perintälain 10 §:ssä (513/1999) säädetään velallisen velvollisuudesta korvata perinnästä aiheutuneet kohtuulliset kulut. Velallisen on korvattava kulut riippumatta siitä, periikö saatavaa velkoja itse vai toimeksisaaja velkojan lukuun. Velallinen ei myöskään vapaudu kulujen korvaamisesta, vaikka maksaisi saatavan pääoman ja mahdollisesti viivästyskoron suoraan velkojalle. Ennen perintälain voimaantuloa kulujen periminen oli vaikeampaa selkeiden normien puuttuessa, mutta jo korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO:1987:105 otettiin kantaa kulujen korvausvelvollisuuteen:

Velallisen jätettyä laskun maksamatta velkoja oli siirtänyt saatavan perimistoimiston perittäväksi. Sen jälkeen velallinen oli maksanut saatavan viivästyskorkoineen, mutta oli jättänyt maksamatta toimiston vaatiman korvauksen perimiskuluista. Velallinen velvoitettiin korvaamaan myös perimiskulut.
(KKO:1987:105, Pönkä & Willman 2005, 114-115 mukaan.)

Perintälaki määrittelee maksuvelvollisuuden koskevan perinnästä aiheutuneita kohtuullisia kuluja. Kulujen kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus, perinnän aiheuttama työmäärä, tarkoituksenmukaiset toimenpiteet sekä muut seikat. Velallinen ei ole perintälain 10 §:n toisen momentin mukaan velvollinen korvaamaan kuluja, jotka ovat aiheutuneet velkojan tai toimeksisaajan hyvän perintätavan vastaisista toimista tai jos ammattimainen perijä ei ole noudattanut edellä mainittuja velvoitteita maksuvaatimuksen sisällön suhteen. Vähäiset puutteet eivät kuitenkaan johda maksuvelvollisuuden poistumiseen. Puutteet ovat moitittavuudeltaan vähäisiä, mikäli niillä ei ole olennaista merkitystä saatavan oikeellisuuden tai velallisen oikeusaseman arvioinnissa. (Lindström 2011, 226, 236; Myllymäki & Pönkä 2009, 53.)

Kun saatavaa perii asiamies, saattaa syntyä tilanne, jossa velallinen on maksanut saatavan ennen maksuvaatimuksen vastaanottamista velkojalle, mutta asiamies on

ehtinyt tehdä jo tarpeelliset toimenpiteet maksuvaatimuksen lähettämiseksi. Kuluttajariitalautakunnan ratkaisun mukaan tällaisessa tilanteessa ratkaisevaa on se, onko asiamies tehnyt kulujen perusteena olevat toimenpiteet ennen maksun saapumista velkojalle. Varsinainen maksupäivä ei siis ratkaise kulujen maksuvelvollisuutta. (Lindström 2011, 236.)

Perintälain 10 a § määrittelee kirjallisista maksuvaatimuksista kuluttajavelalliselta perittävien kulujen enimmäismäärät (TAULUKKO 1). Aiemmin mainittu kohtuullisuusvaatimus on kuitenkin otettava aina huomioon, sillä laissa on kyse nimenomaan enimmäismääristä. Laki ei myöskään määrittele enimmäismääriä muille kuin kirjallisesti esitetyille maksuvaatimuksille. Muunlaisista perintätoimenpiteistä, kuten puhelinperinnästä tai tekstiviesteistä, kulut voidaan vaatia niistä aiheutuneiden todellisten kulujen suuruisena. Tällaisia perintäkeinoja käytettäessä velkojan tai toimeksisaajan on määriteltävä tehtäville toimenpiteille keskimääräinen kohtuullinen kustannus, joka voidaan velalliselta periä. (Myllymäki & Pönkä 2009, 54; Pönkä & Willman 2005, 119.)

Kulujen suuruuteen ja kohtuullisuuteen vaikuttaa ammattimaisessa perinnässä usea seikka. Kuluvaatimukseen sisältyvät toimiston kiinteiden kulujen, kuten toimisto- ja henkilöstökulujen sekä postikulujen lisäksi työhön perustuvat kulut. Tällaisia ovat esimerkiksi saatavan vastaanotto ja rekisteröinti järjestelmään, saatavan oikeellisuuden ja perusteen tarkistaminen, velallisen henkilötietojen tarkistaminen, maksusuorituksen käsittely ja raportointi velkojalle. (Lindström 2011, 227.)

Perintälaissa määritellään myös saatavan perimisestä koituvien kokonaiskustannusten enimmäismäärä (TAULUKKO 1). Jokaiselta perintäkerralta saa veloittaa erikseen perintäkuluja, mutta kokonaiskuluvastuuta ei saa pääsääntöisesti ylittää. Kokonaiskulut muodostuvat velkojan ja toimeksisaajan samaa saatavaa koskevien maksumuistutusten, maksuvaatimusten, maksusuunnitelmien ja muiden perintätoimien yhteenlasketuista kuluista. Yksityisoikeudellisissa saatavissa sekä yksittäisen perintätoimen kulun enimmäismäärä että perintäkulujen kokonaiskuluvastuu voidaan ylittää, mikäli perinnän suorittaminen on ollut poikkeuksellisen haastavaa. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi, kun velallinen on omilla toimillaan tietoisesti pyrkinyt vaikeuttamaan perintää. Perijän on kuitenkin tällaisessa tapa-

uksessa osoitettava syyt enimmäismäärän ylittävään kuluvaatimukseen sekä esitettävä velalliselle erittely vaadituista kuluista ja niiden perusteena olevista toimista. Suoraan ulosottokelpoisissa julkisoikeudellisissa saatavissa ei kulujen enimmäismääriä saa ylittää missään tapauksessa. (Lindström 2011, 230-231; Myllymäki & Pönkä 2009, 55.)

TAULUKKO 1. Perintäkulujen enimmäismäärät.

	Yksittäinen maksuvaatimus	Kokonaiskuluvastuu
Yksityisoikeudellinen saatava, pääoma alle 250 €	21 €	190 €
Yksityisoikeudellinen saatava, pääoma yli 250 €	45 €	220 €
Suoraan ulosottokelpoinen saatava	12 €	59 €

Maksuvaatimusten kulujen lisäksi perintälain 10 a §:ssä (513/1999) määritellään kuluttajavelallisen kanssa yhdessä laaditun koko jäljellä olevaan saatavaa koskevan maksusuunnitelman enimmäiskuluksi 30 euroa. Maksusuunnitelmana ei Lindstömin (2005, 228) mukaan pidetä sitä, että sovitaan pelkästä eräpäivän siirtämisestä tai muusta maksunlykkäyksestä. Maksusuunnitelmakulun on katettava myös tavanomaiset ja vähäiset muutokset maksusuunnitelmassa ja vasta oleellisista muutoksista voidaan veloittaa uusi kulu. Sekä yksityisoikeudellista että julkisoikeudellista saatavaa koskevasta ensimmäisestä maksumuistutuksesta saa perintälain (513/1999, 10 a §) mukaan periä enintään 5 euroa.

Perintäkulujen maksuvelvollisuuden ehtona on myös perintälain 10 b §:ssä määritellyt aikarajat. Maksullinen maksumuistutus voidaan lähettää erääntyneestä saatavasta, kun saatavan alkuperäisestä eräpäivästä on kulunut vähintään 14 päivää. Lisäksi saatavasta on lähetettävä vähintään 14 päivää ennen sen erääntymistä lasku tai muu erääntymisilmoitus. Jos saatava on kuitenkin sovittu maksettavaksi tiettyä eräpäivänä ilman erillistä ilmoitusta, ei laskua velalliselle tarvitse lähettää. Tällöin maksumuistutus voidaan lähettää 14 päivää sovitusta eräpäivästä. Uudesta maksumuistutuksesta tai -vaatimuksesta saa niin ikään vaatia kuluja vasta, kun

edellisen lähettämisestä on kulunut vähintään 14 päivää. Velkoja tai perintätoimisto voi lähettää uuden maksuvaatimuksen alle 14 päivän kuluttua edellisen lähettämisestäkin, mutta tällöin lisäkuluja ei saa periä. Käytännössä 14 päivän aikarajaa sovelletaan hyvin pitkälle perintätoimien rytmitykseen. (Pönkä & Willman 2005, 117; Rikalainen & Uitto 2008, 212.)

KUVIO 2. Perintätoimien aikarajat tavanomaisessa laskusaatavassa.

4.1.3 Perintäkulut käytännössä

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksessa vuonna 2009 selvitettiin perintäkulujen määrää käytännössä perinnän eri vaiheiden kautta kyselyn ja tilastotietojen pohjalta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että julkisoikeudellisten saatavien perintä on keskittynyt voimakkaasti kolmelle suurelle perintätoimistolle, joilla oli perittävää kuntien ja kuntayhtymien saatavia 15 ja 26 miljoonan euron väliltä. (Nieminen, Väkiparta & Tarkkala 2009, 65-66.)

Tutkimuksessa kävi selkeästi ilmi, että perintätoimistot käyttävät perintälain määrittelemää yksittäisen toimenpiteen enimmäiskulua ensimmäisen maksuvaatimuksen vakiokuluna. Näin oli sekä yksityisoikeudellisten että julkisoikeudellisten saatavien kohdalla. Lähes kolmannes kyselyyn vastanneista perintätoimistoista käytti samaa kuluveloitusta myös seuraavissa maksuvaatimuksissa, vaikka kuluttaja-asiamiehen näkemyksen mukaan näihin sisältyvän kuluveloituksen tulisi pääsääntöisesti olla pienemmän työmäärän vuoksi pienempi. Tutkimuksen mukaan julkisoikeudellisten saatavien perinnässä ensimmäistä seuraavat maksuvaatimukset olivat vain hieman ensimmäistä halvempia niillä toimistoilla, joilla kulu pieneni ensimmäisen maksuvaatimuksen jälkeen. Julkisoikeudellisia saatavia perineistä toimistoista vain kaksi ilmoitti perivänsä ensimmäisestä maksuvaatimuksesta lain mukaista ylärajaa matalamman veloituksen, joten etenkin julkisoikeudellisten

saatavien osalta lain mukaisen ylärajan vaikutus oli huomattavan selvä. (Niemi ym. 2009, 71-73.)

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen kanssa samaan havaintoon päätyi Jani Mäntynen opinnäytetyössään (2008). Vuoden 2005 perintälain uudistusta koskevassa hallituksen esityksessä epäiltiin, että perintäkulujen enimmäismääriä sovellettaisiin vakiokulujen määrittelemisessä. Lähdeaineistonsa pohjalta Mäntynen toteaa, että tämä uhkakuva on suurimmalta osin toteutunut, ja vaaditut perintäkulut ovat usein perintälain mukaisia enimmäismääriä tai lähellä niitä.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksessa kävi myös ilmi yllättäviä puutteita julkisoikeudellisia maksuja perivien toimeksisaajien maksuvaatimuksissa. Perintälaissa edellytetään, että julkisoikeudellista saatavaa koskevassa maksuvaatimuksessa tulee kertoa velallisen oikeussuojakeinoista sekä mainita velkojana toimivan julkisyhteisön perintää hoitavan tahon yhteystiedot. Tutkimusaineiston pohjalta havaittiin, että tämä vaatimus ei aina toteuteudu. Tutkimuksen yhteenvedossa todetaankin, että maksuvaatimusten sisältöä olisi näiltä osin kehitettävä hyvän perintätavan kehittämisen yhteydessä. (Niemi ym. 2009, 98.)

4.2 Hyvä perintätapa

Perintälain 4 §:n mukaan perinnässä ei saa käyttää hyvän perintätavan vastaista menettelyä.

Perinnässä ei saa:

1) antaa vääriä tai harhaanjohtavia tietoja maksun laiminlyönnin seuraamuksista;

2) aiheuttaa velalliselle kohtuuttomia tai tarpeettomia kuluja taikka tarpeetonta haittaa; eikä

3) vaarantaa velallisen yksityisyyden suojaa.

Tämän pykälän ensimmäinen momentti on yleisluonteinen lauseke, jonka tarkoituksena on kieltää kaikenlainen hyvän perintätavan vastainen ja velallisen kannalta epäasiallinen menettely. Periaatteen tyhjentävä määrittely ei ole muuttuvien

yhteiskunnallisten olojen ja arvostusten vuoksi mahdollista. (Pönkä & Willman 2005, 39.)

Kuluttaja-asiamies valvoo saatavien perintää, kun kyse on kuluttajasaatavista. Kuluttajavirasto on laatinut ohjeistuksen, joka määrittää kuluttaja-asiamiehen kannan hyvästä perintätavasta. Ohjeistus antaa velkojille ja perintää hoitaville asiamiehille selkeitä neuvoja ongelmien ennaltaehkäisemiseksi. (KA 2005, 2.)

Hyvän perintätavan rikkominen voi johtaa siihen, että velallisella ei ole velvollisuutta korvata perinnästä aiheutuneita kuluja. Vääriä ja harhaanjohtavia tietoja antanut henkilö voidaan pahimmassa tapauksessa tuomita sakkorangaistukseen perintärikkomuksesta. Hyvän perintätavan vastainen toiminta voi myös johtaa kuluttaja-asiamiehen tai markkinaoikeuden määräämään kieltoon jatkaa tai toistaa kyseistä toimintaa. (Lindström 2011, 218.)

4.2.1 Väärät ja harhaanjohtavat tiedot

Perintälain hyvän perintätavan vastaista toimintaa on väärrien ja harhaanjohtavien tietojen antaminen velalliselle. Velkojalla tai toimeksisaajalla ei ole lain mukaan velvoitetta tiedottaa maksun laiminlyönnin seuraamuksista velalliselle eikä tehdä selvitystä tämän oikeusasemasta. Yleisesti hyväksyttäväksi maksuun painostavaksi keinoksi perinnässä katsotaan kuitenkin tiedottaminen mahdollisesta oikeudellisesta perinnästä ja sen seuraamuksista. Tällaisia tietoja velalliselle annettaessa on niiden kuitenkin oltava oikeita eikä ne saa sisältää harhaanjohtavia puutteita. Perintäkirjeiden sanamuodolla on tässä suuri merkitys, sillä jo hallituksen esityksessä korostetaan annettujen tietojen synnyttämää vaikutelmaa ja sen oikeellisuutta. (Lindström 2011, 217; Rikalainen & Uitto 2008, 201; Pönkä & Willman 2005, 83.)

Harhaanjohtavaa voi olla esimerkiksi perintäkirjeen maininta luottohäiriömerkinnän syntymisestä. Perintäkirjeessä voidaan kertoa, että maksuhäiriömerkintä on jo syntynyt tai se syntyy, ellei saatavaa makseta eräpäivään mennessä. Todellisuudessa maksuhäiriömerkintä syntyy yksityisoikeudellisten saatavien osalta vasta alioikeuden yksipuolisesta tuomiosta tai suoraan ulosottokelpoisen saatavan kohdalla, mikäli ulosotto palauttaa saatavan velkojalle estetodistuksella. Velalliselle

on tässä tapauksessa annettu väärää tietoa, mikä on hyvän perintätavan ja lain vastaista. (Pönkä & Willman 2005, 82.)

4.2.2 Tarpeettomat kulut ja haitta

Hyvän perintätavan säännös edellyttää, ettei velalliselle aiheuteta perinnässä tarpeettomia kustannuksia tai tarpeetonta haittaa. Tarpeettomia kustannuksia velallisen korvattavaksi voi syntyä esimerkiksi, jos velkoja tai toimeksisaaja lähettää velalliselle jatkuvasti maksumuistutuksia tai muulla tavoin ottaa tarpeettoman tiheästi yhteyttä velalliseen. Tällöin usein myös rikotaa perintälain säännöksiä perintätoimien aikarajoista. Kuluttaja-asiamiehen kannan mukaan perintätoimiston tulisi lähettää velalliselle korkeintaan 2-3 maksuvaatimusta ennen oikeudellisiin toimiin ryhtymistä. Kirjeperinnän tarpeeton tai aiheeton pitkittäminen voidaan myös katsoa tarpeettomien kulujen aiheuttamiseksi. Tarpeettomien kulujen aiheuttamiseksi voidaan katsoa myös maksuvaatimuksen toimittaminen asiamiehen tai haastemiehen välityksellä tilanteessa, jossa postitse toimitettava maksuvaatimus olisi riittävä. (Pönkä & Willman 2005, 85; Rikalainen & Uitto 2008, 202.)

Perittäessä samanaikaisesti samaa velkojaa ja samaa velallista koskevia useampia velkoja, on saatavat perinnässä mahdollisuuksien mukaan yhdistettävä. Tällä toimenpiteellä vältetään tarpeettomia perintäkuluja. Yleistä yhdistämisvelvollisuutta ei perintälaissa kuitenkaan ole, joten uusista saatavista voidaan tehdä erillinen perintätoimeksianto aina heti niiden eräännyttyä, vaikka kyse olisi samasta velkojasta ja velallisesta. Samana päivänä useiden maksumuistutusten tai -vaatimusten lähettäminen jokaisesta saatavasta erikseen voidaan katsoa hyvän perintätavan vastaiseksi. (Rikalainen & Uitto 2008, 202.)

Tarpeettoman haitan aiheuttamiseksi voidaan katsoa esimerkiksi perintäkäynti tai yhteydenotto velalliseen puhelimitse pyhäpäivänä, myöhään illalla tai kohtuuttoman aikaisin aamulla. Perintäalalla vakiintuneen käytännön mukaan kohtuulliset ajat puhelinperinnälle ovat maanantaista lauantaihin kello 7 ja 20 välillä. (Lindström 2011, 218; Pönkä & Willman 2005, 86; Rikalainen & Uitto 2008, 203.)

4.2.3 Velallisen yksityisyyden suoja

Hyvän perintätavan säännöksen mukaan velallisen yksityisyyden suojan vaaran-taminen on kiellettyä. Yksityisyys on perinnässä ymmärrettävä niin, että perintä-toimenpiteiden kohteeksi joutuminen on velallisen näkökulmasta yksityisasia.

Velkomisen osapuolia ovat tavallisesti velkoja, perintätoimisto ja velallinen, eikä tämän asiakassuhteen sisältö kuulu millään tavoin muille osapuolille. Esimerkiksi pienen kunnan perintävastaava saattaa tuntea tarvetta kertoa täysi-ikäisen velalli-sen vanhemmille tämän velkatilanteesta ja velkojen suorittamisesta, mutta koska kyse on aikuisesta ihmisestä, ei edes vanhemmilla ole oikeutta saada tietoonsa lapsensa velkoja ilman valtuutusta. (Pönkä & Willman 2005, 87.)

Velallisen yksityisyyden suojaa loukkaavana menettelynä pidetään yleisesti esi-merkiksi uhkausta ilmoittaa saatavan maksamatta jättämisestä tai maksuhäi-riömerkinnästä ulkopuolisille, kuten velallisen omaisille, työnantajalle tai naapu-rille. Perintäkirjeitä ei myöskään saa lähettää kuorissa, joista selvästi käy ilmi, että kyseessä on saatavan perintä. Tämä ei kuitenkaan estä selkeästi ilmoittamasta kuoressa lähettävän osapuolen yhteys- ja palautustietoja. (Lindström 2011, 218; Pönkä & Willman 2005, 87.)

Kirjeperinnässä on muutoinkin syytä arvioida sitä, voiko ulkopuolinen taho saada tietoa perinnästä. Menettelyn asianmukaisuutta arvioitaessa oleellista on kiinnittää huomiota kirjeen ulkoasuun ja siihen, kenelle se lähetetään. Perintätoimiston pe-rintäkirjeen saaneet velalliset ovat ajoittain esittäneet palautetta siitä, että perintä-toimiston logolla varistettu kuori on aina merkki perintäkirjeestä, ja näin ollen loukkaa velallisen yksityisyyden suojaa. Nykytulkinnan mukaan perintätoimiston yleisesti markkinoinnissa käyttämänsä logo saa kuitenkin olla näkyvillä kuoren tekstipuolella, mutta ei kuitenkaan korostetun näkyvästi tai muutoin silmiinpistä-västi. Sanan ”perintä” saa mainita ainoastaan, mikäli se sisältyy perintätoimiston erisnimeen. (Pönkä & Willman 2005, 89, 91.)

Yksityisyyden suojaan kuuluu myös se, että velallisen tietoja ei luovuteta ulko-puolisille ilman asianmukaista valtuutusta. Yhteydenotot perintätoimistoihin tule-vat pääsääntöisesti puhelimitse, ja näin ollen perintätoimiston henkilökunnan vas-tuulla on varmistua siitä, että he puhuvat oikean henkilön kanssa. Jos velallisen

asioita hoitaa kolmas osapuoli, on perintätoimiston varmistettava, että valtuutus asioiden hoitoon on kunnossa. Myös puhelinperinnässä on otettava huomioon velallisen yksityisyyden suoja. Puhelinperinnässä velallinen ei voi itse vaikuttaa tilanteeseen, jossa puhelinsoitto tulee. Mikäli hän ilmoittaa puhelimeen vastatesaan olevansa tilanteessa, jossa asiasta ei voida keskustella yksityisyyden suojaa vaarantamatta, on puhelu syytä lopettaa viipymättä. (Pönkä & Willman 2005, 92, Rikalainen & Uitto 2008, 203.)

4.2.4 Saatavan oikeellisuus

Vaikka hyvän perintätavan vaatimukset koskevat sekä velkojan itsensä että toimeksisaajan suorittamaa perintää, on ammattimaiselle perintätoimen harjoittajalle asetettu erityisvaatimuksia velallisen oikeuksien huomioonottamisessa. Toimeksisaajan tulee ottaa perittäväkseen vain oikeudellisesti perusteltuja saatavia ja kieltäytyä selvästi lainvastaisista tai perusteettomista toimeksiannoista. Vastuu saatavan oikeellisuudesta on kuitenkin viime kädessä alkuperäisellä velkojalla, eikä toimeksisaajalla ole lähtökohtaisesti velvollisuutta tarkistaa jokaisen toimeksiannon perusteita. Selvästi lainvastaisia toimeksiantoja voivat olla esimerkiksi saatava, jolta peritään korkolain määrittelemää viivästyskorkoa suurempaa korkoa tai jonka perintäkulut ylittävät perintälaissa säädettyt enimmäismäärät. Myöskään vanhentuneita saatavia ei saa periä. (KA 2005, 7; Lindström 2011, 216; Rikalainen & Uitto 2008, 199.)

Perintä tulee keskeyttää siinä tapauksessa, että saatava on selvästi riitainen tai velallinen esittää todennäköisiä syitä saatavan aiheettomuudelle. Saatavaa voidaan pitää riitaisena esimerkiksi silloin, kun saatavan perusteeseen vaikuttava asia on vireillä tuomioistuimessa tai kuluttajariitalautakunnassa. Velallisen esittäessä asiallisia ja perusteltuja väitteitä saatavan perusteettomuudesta, on toimeksisaajan välittömästi otettava yhteys velkojaan ja selvittää, onko vapaaehtoisen perinnän jatkamiselle perustetta vai onko asia syytä viedä käsiteltäväksi tuomioistuimeen. (KA 2005, 7; Rikalainen & Uitto 2008, 199.)

4.2.5 Maksuaika ja kirjallinen maksuvaatimus

Perintälaissa ei ole erikseen määritetty, kuinka pitkä maksuaika erilaisissa perintäkirjeissä velalliselle tulisi antaa. Kuluttaja-asiamiehen ohjeistuksen mukaan velalliselle on kuitenkin varattava kohtuullinen aika huomautusten tekemiseen ja maksamiseen. Kuluttaja-asiamiehen kannan mukaan tämä tarkoittaa vähintään 14 päivää maksuvaatimuksen lähettämisestä, mutta hallituksen esityksen (199/1996) mukaan riittävä aika on 10 päivää. (KA 2005, 8; Rikalainen & Uitto 2008, 200.)

Sen lisäksi, mitä perintälaissa säädetään kirjallisesta maksuvaatimuksesta kuluttajasaatavan perinnässä, kuluttaja-asiamiehen ohjeistus neuvoo antamaan maksuvaatimuksessa velalliselle riittävästi tietoja siitä, mistä asioista tämä voi esittää huomautuksia ja mitä lisätietoja häneltä tällöin tarvitaan. Maksusuunnitelman mahdollisuudesta on myös syytä kertoa maksuvaatimuksessa. Maksuvaatimuksessa on selkeästi mainittava toimeksisaajan asiakaspalvelun yhteystiedot, jotta velallisen on vaivatonta tehdä asiaan liittyviä huomautuksia ja sopia maksuaikataulusta. (KA 2005, 8.)

Hyvän perintätavan vastaista on toiminta, jossa ammattimainen perijä antaa velkojan käyttöön nimellään varustettuja lomakkeita perintää varten. Tällainen perintäkirje aiheuttaa velalliselle harhaanjohtavan kuvan siitä, kuka perintää tosiasiallisesti hoitaa. Hyvän perintätavan vastaista ei kuitenkaan ole esimerkiksi velkojan ja toimeksisaajan yhteistyö niin, että velkoja huolehtii oman asiakasrekisterinsä avulla perintäkirjeiden lähettämisestä. (Lindström 2011, 216-217; Rikalainen & Uitto 2008, 200-201.)

5 OIKEUDELLINEN PERINTÄ

Julkisoikeudelliset saatavat ovat niistä säädettyjen lakien tai asetusten perusteella suoraan ulosottokelpoisia (VeroTPL 706/2007, 3 §.). Tämän oleellisen seikan vuoksi tässä luvussa ei käsitellä lainkaan velallisen maksuvelvollisuuden vahvistamista tuomioistuimessa ja sen vaatimaa prosessia, vaan perehdytään nimenomaisesti ulosotto-organisaation tarjoamiin pakkokeinoihin julkisoikeudellisten saatavien perinnässä.

Tehokaskaan vapaaehtoinen perintä ei aina tuota tulosta, jolloin velkoja voi käyttää erääntyneen saatavansa kotiuttamiseen laiminlyötyjen maksu- ja muiden velvoitteiden pakkotäytäntöjärjestelmää eli ulosottoa. Ulosotolla tarkoitetaan velallisen suoritusvelvollisuuden toteuttamista valtion viranomaisen eli ulosottojärjestelmän avulla. Käytännössä ulosotto on yleensä velkavastuun toteuttamista, sillä tavallisesti suoritusvelvollisuus on rahamääräinen. Velvoitteiden pakkototeutuksesta käytetään yleisesti nimitystä täytäntöönpano. (Koulu & Lindfors 2009, 3.)

Ulosoton yleisistä oikeusperiaatteista on lausuttu lainsäädännössä jo 1600-luvun alkupuolella ja ensimmäinen varsinainen ulosottosääntö annettiin vuonna 1669. Tämä sääntö muodosti käänteen ulosoton historiassa korottamalla yleiseksi laiksi sen tavan, että vouteja ja käskynhaltijoita käytettiin jo vuosisatoja aiemmin velvoitteiden täytäntöönpanoon niin sanottujen kartano-oikeuksien ja hovijärjestysten turvin. (Forsman 1896, 1.)

Vuonna 1895 säädetty ulosottolaki siihen myöhemmin tehtyine laajoine muutoksineen kumottiin vasta vuoden 2008 alusta voimaan tulleella ulosottokaarella. Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistus käynnistettiin jo 1990-luvulla useiden osauudistusten muodossa. Samaan aikaan ulosottokaaren kanssa astui voimaan laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta, joka korvasi aiemman julkisten saatavien täytäntöönpanoa koskeneen erityislain. (Koulu & Lindfors 2010, 137.)

Ulosottoperinnässä erottelu julkisoikeudellisten ja yksityisoikeudellisten saatavien välillä näkyy erityisesti siinä, että ulosottomenettelyä säätelevät eri lait. Ulosotto-kaari on ulosotto-oikeuden kannalta keskeisin säännös, ja sitä sovelletaan yksityisoikeudellisen saatavan ulosottoperintään koko menettelyn osalta. Julkisoikeu-

dellisten saatavien osalta menettelystä määrätään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetulla lailla, mutta mikäli tässä ei ole säännöksiä tietyn menettelyn osalta, sovelletaan siltä osin täytäntöönpanossa ulosottokaaren säännöksiä. (Koulu & Lindfors 2010, 136.)

5.1 Ulosottooperuste

Ulosottoviranomaisten toimenpiteet käynnistyvät aina velkojan antamalla täytäntöönpanopyynnöllä, joka pohjautuu johonkin ulosottooperusteeseen. Tällainen peruste on esimerkiksi oikeuden vahvistama suoritustuomio. (Lindström 2011, 356.)

Yksityisoikeudellisen saatavan perimiseksi ei velkoja tai tämän lukuun toimiva ammattimainen perijä voi kääntyä suoraan ulosottolaitoksen puoleen, vaan tällaiselle saatavalle on haettava oikeuden vahvistus. Velkojan on nostettava kanne velallista vastaan käräjäoikeudessa, jolloin tuomioistuin tutkii velallisen maksuvelvollisuuden olemassaolon ja sen laajuuden. Tuomioistuin vahvistaa velvoitteen riidattomassa asiassa yksipuolisella tuomiolla, ja vasta tuomion nojalla velkoja voi hakea saatavalleen täytäntöönpanoa ulosotosta. Tuomiosta tai muusta ratkaisusta annettu asiakirja toimii sellaisenaan ulosottooperusteena. (Koulu & Lindfors 2010, 135, 140.)

Julkisoikeudelliset maksut ovat kuitenkin suoraan ulosottokelpoisia niistä säädettyjen lakien tai asetusten nojalla. Suora ulosottokelpoisuus tarkoittaa sitä, että kyseisten maksujen perintä ulosottoteitse ei vaadi tuomioistuimen vahvistamaa maksuvelvoitetta. Julkisoikeudellisen saatavan osalta säännökset ulosottooperusteesta ovat verotäytäntöönpanolaissa, vaikka laki onkin muodollisesti hylännyt ulosottooperusteen käsitteenä. (Koulu & Lindfors 2009, 108; Lindström 2011, 379.)

Koska velallisella ei ole suoran ulosottokelpoisuuden vuoksi mahdollisuutta kiistää saatavan perustetta tuomioistuimessa, on hänellä käytössään erityiset oikeus-suojakeinot. Velallinen voi esimerkiksi tehdä perustevalituksen, mikäli katsoo, että saatava on määrätty tai maksuunpantu virheellisesti. Yksityisoikeudellisesta asiasta poiketen julkisoikeudellisen saatavan ulosottotoimenpiteet voidaan kuitenkin saattaa loppuun valituksesta huolimatta, ellei ulosottoa keskeytetä tai kielletä

valitusviranomaisen toimesta. (Koulu & Lindfors 2010, 135-136; Lindström 2011, 379.)

Julkisoikeudellisten saatavien ulosottoperinnässä on muitakin eroja yksityisoikeudellisten asioiden ulosottoon nähden. Asiamies ei voi jo luvussa 2 esitellyn asiamieskiellon perusteella hakea julkisoikeudellisen saatavan ulosottoa velkojan puolesta. Julkisoikeudellisen saatavan ulosottohakemus on laadittava vahvistetun kaavan mukaiselle lomakkeelle. Ulosottohakemukseen ei tarvitse liittää maksuvelvollisuuden perusteena olevaa asiakirjaa, mutta sen yksilöivät tiedot on kuitenkin ilmoitettava hakemuksessa. Velallisen oikeusturvan kannalta on oleellista, että saatavan yksilöinti on tarkkaa ja hän tietää, mitä häneltä peritään. Julkisoikeudellisia saatavia ei tästä syystä myöskään tulisi pääsääntöisesti koota yhdeksi saatavaksi. (Lindström 2011, 379; Koulu & Lindfors 2009, 110.)

Julkisoikeudellisten saatavien ja niiden perinnän massatoiminnan luonteen vuoksi ulosottoviranomaiselle on asetettu erityinen velvollisuus tarkastaa julkisoikeudellinen saatava eli asiallisesti sen ulosottoperuste. Tarkastus ei kuitenkaan ole kovin tehokasta asioiden suuren määrän vuoksi, joten yleensä velallisen on itsensä reagoitava ja tehtävä perustevalitus. Ulosottoviranomainen voi omasta aloitteestaan ilmeisen virheellisyyden huomattaessa tai velallisen pyynnöstä palauttaa ulosottoasian hakijalle. Hakijan tulisi tällöin tarkistaa asia ja tehdä tarvittaessa maksuunpanoon itseoikaisu. (Koulu & Lindfors 2009, 110.)

Alaikäisten velallisten osalta ulosottoviranomaisella on myös erityisvelvollisuuksia. Jos alle 15-vuotiaalta velalliselta peritään ulosottoteitse muuta julkista saatavaa kuin veroa, tulee ulosottoviranomaisen pyytää ulosoton hakijaa tarkistamaan alaikäisen maksuvelvollisuus. Täytäntöönpanoa ei saa jatkaa ennen kuin tarkistus on suoritettu. Alle 15-vuotiaasta velallisesta ei voida ulosottokaaren mukaan antaa luottohäiriömerkintää. Alaikäistä koskevilla säännöksillä pyritään välttämään tämän maksukyvyttömyyteen johtavia oikeudellisia toimia. Tavoitteena on myös saada alaikäisen velallisen huoltajat toimimaan holhoustoimilain mukaisesti. (Lindström 2011, 380; Myllymäki & Pönkä 2009, 41.)

5.2 Ulosoton toimenpiteet

Vaikka velallisen maksuvelvollisuus olisi todettu ulosottoperusteessa, ei ulosotto ala automaattisesti, vaan velkojan on tehtävä ulosottoviranomaiselle sitä tarkoittava hakemus. Ulosoton organisaation käytössä on valtakunnallinen järjestelmä, minkä vuoksi velkoja voi toimittaa ulosottohakemuksensa mihin tahansa ulosotto-piiriin. Ulosotossa käytetään niin sanottua keskitysperiaatetta eli velalliskohtaista käsittelyä, mikä tarkoittaa sitä, että yhden velallisen asiat keskitetään yhdelle ulosottomiehelle. Periaatteessa velallisen kotipaikka ei enää määrittele vastaavaa ulosottomiestä, mutta käytännössä on otettava huomioon velallisen kotipaikka ”tai muu vastaajan tosiasiallinen mahdollisuus valvoa etuaan” ulosottoperinnässä. (Koulu & Lindfors 2009, 69, 77-80; Lindström 2011, 361.)

Velkoja voi toimittaa ulosottohakemuksen viranomaiselle kirjallisesti, sähköisesti tai sähköisellä massamenettelyllä (Lindström 2011, 362). Käytännössä melko suuri osa julkisyhteisöistä, jotka käyttävät perintätoimistoa asiamiehenä vapaaehtoisessa perinnässä, käyttää perintätoimistoa myös teknisenä välittäjänä saatavien täytäntöönpanemiseksi ulosotossa. Perintätoimisto siirtää siis tavallisesti sähköisen yhteyden kautta asiat ulosottovirastolle kunnan tai muun julkisyhteisön nimissä. Ulosotto tilittää kertyneet varat suoraan velkojalle ja toimittaa tilitystiedot sähköisesti perintätoimistolle. Tällaisessakin tapauksessa suoraan ulosottokelpoiset perintäkulut on haettava ulosotosta erikseen, sillä perintätoimisto ei voi toimittaa omia kuluja ulosottoon velkojan nimissä. (Niemi, Väkiparta & Tarkkala 2009, 47-48).

Suoraan ulosottokelpoista saatavaa haettaessa on käytettävä vahvistetun kaavan mukaista lomaketta eli saamisen ulosottohakemusta (LIITE 1). Hakija voi pyytää ulosottohakemuksessa joko normaalia eli laajaa tai suppeaa täytäntöönpanoa. Suppea ulosotto on tarkoitettu pienten tai jo luottotappioksi kirjattujen saatavien perintään. Suppeassa menettelyssä ulosotto kohdistetaan vain sellaiseen velallisen omaisuuteen, jota ei tarvitse realisoida. Käytännössä tällaista omaisuutta ovat rahat ja rahasaatavat, palkat, eläkkeet, veronpalautukset, sosiaalietuudet ja elinkeinotulot. Suppeassa ulosottomenettelyssä varallisuus tarkistetaan vain sellaisista rekistereistä, joihin ulosottomiehellä on pääsy. Julkisoikeudellisten saatavien koh-

dalla käytetään tavallisesti suppeaa ulosottohakemusta. Suppean ulosottohakemuksen tehnyt hakija voi koska tahansa pyytää ulosottoviranomaista siirtymään normaaliin ulosottomenettelyyn. (Lindström 2011, 373-374, 379.)

Kun asianmukainen ulosottohakemus saapuu ulosottovirastoon, ulosottoasia tulee vireille. Vireilletulon myötä toimivalta ja toimimisvelvollisuus siirtyvät ulosottomiehelle ja hänen on viipymättä ryhdyttävä etsimään velallista ja tämän omaisuutta. Ulosoton vireilletulo ei kuitenkaan periaatteessa muuta velallisen ja velkoja suhdetta. Velkoja saa esimerkiksi ottaa maksun vastaan suoraan velalliselta niin sanottuna ohimaksuna. Ulosottoasian tultua normaalisti vireille, lähetetään velalliselle tavallisesti tieto asiasta vireilletuloilmoituksen muodossa. Velkojalle ei erillistä vireilletuloilmoitusta tavallisesti lähetetä. (Koulu & Lindfors 2009, 82, 84-85; Koulu & Lindfors 2010, 144.)

Velalliselle lähetettävästä vireilletuloilmoituksesta käyvät ilmi muun muassa ulosoton vireilletulopäivä, asianhallintatiedot ja velallisen asioita hoitavan ulosottomiehen yhteystiedot. Ilmoituksessa on myös tietoa velallisen oikeuksista. Ulosottokaaren mukaisen valitusosoituksen lisäksi julkisoikeudellista saatavaa perittäessä ulosottomiehen tulee liittää vireilletuloilmoitukseen myös perustevalitusosoitus (Myllymäki & Pönkä 2009, 43). Ilmoitukseen merkitään myös maksukehoitus, jossa velalliselle annetaan vielä mahdollisuus maksaa velka ulosottomiehelle tiettyyn määräpäivään mennessä. Ulosottomies voi myös erityisestä syystä myöntää maksuaikaa velalliselle. Erityinen syy voi olla esimerkiksi sairaus tai lyhytaikainen työttömyys. Erityisen syyn lisäksi ulosottomiehen on pidettävä todennäköisenä, että velallinen todella maksaa velkansa maksuajan kuluessa. Jos velkaa ei makseta määräpäivään mennessä tai maksuajan kuluttua umpeen, aloittaa ulosottomies täytäntöönpanotoimet maksun saamiseksi. (Koulu & Lindfors 2010, 144-145.)

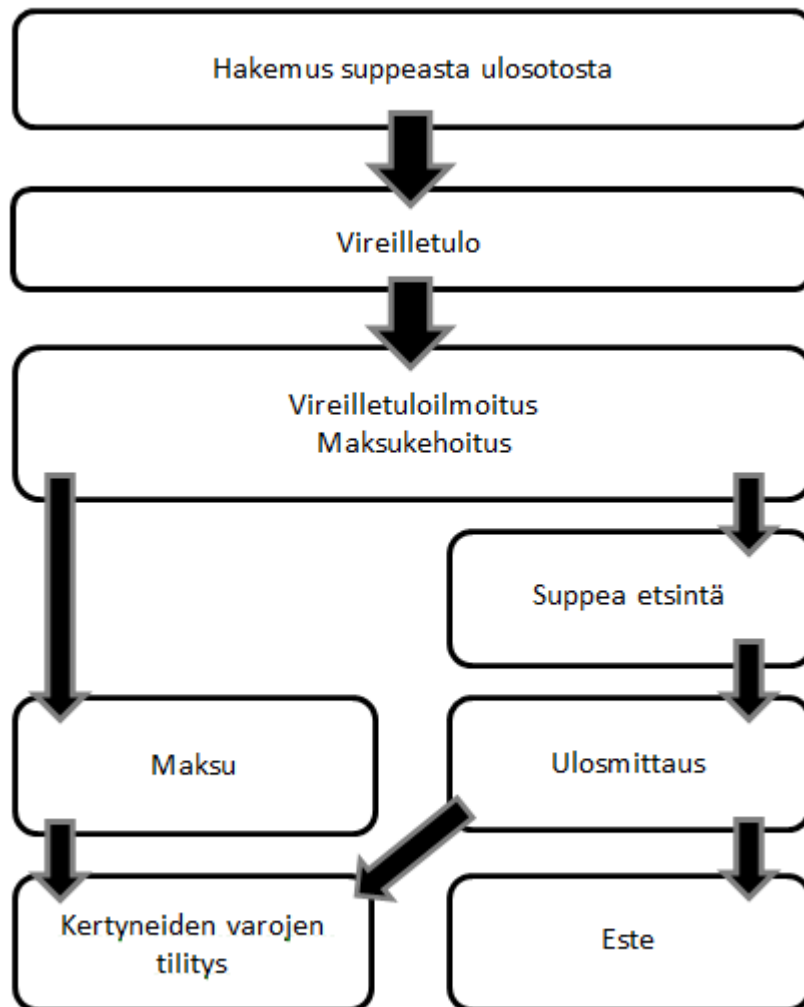
Suppeassa ulosottomenettelyssä voidaan ulosmitata toistuvaistuloa tai veronpalautuksia sekä muuta omaisuutta, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi. Ulosottomies selvittää tällaisen varallisuuden tarkistamalla velallisen tietoja rekistereistä ja suorittamalla muita toimia valtioneuvoston asetuksen mukaan. Suppeassa ulosotossa myös velallisen olinpaikka tulee selvittää. (UK 705/2007, 3:105.)

Velallisen mahdollinen palkkatulo on aina ensisijaisena ulosmittausjärjestyksessä. Ulosottotilastoista ilmeneekin, että suurin osa velkojille tilitettävistä varoista kertyy säännöllisistä palkkatuloista. Palkan ulosmittaamista koskevia säännöksiä sovelletaan myös muun toistuvaistulon ulosmittaukseen. Palkan tai muun toistuvaistulon maksajalle annetaan maksukieltomääräys, jolla maksaja velvoitetaan pidättämään velallisen tulosta tietty summa ja tilittämään se ulosottoon. Velalliselle tulee kuitenkin jättää vähintään niin sanottu suojaosuus, joka vuonna 2012 on oikeusministeriön asetuksen (2011/1162) mukaan velallisen itsensä osalta 21,69 euroa ja puolison sekä oman ja puolison lapsen osalta 7,79 euroa päivältä. Suojaosuus lasketaan kuukaudessa 30 päivältä, jolloin esimerkiksi yksinasuvan velallisen suojaosuus, eli se osuus joka vähintään jää hänelle itselleen ulosmittauksesta huolimatta, on 650,70 euroa. Ulosottomies voi jättää ulosmittaamatta myös säännönmukaista suuremman osuuden velallisen tulosta, mikäli tämän maksukyky on olennaisesti heikentynyt esimerkiksi työttömyyden tai sairauden vuoksi. (Koulu & Lindfors 2010, 151.)

Ulosoton vireilläolo päättyy joko lopputilitykseen tai estetodistukseen. Lopputilitykseen päättyy tuloksellinen ulosotto. Ulosottoviranomainen tilittää tällöin kertyneet varat ulosoton hakijalle. Lopullisesti tilitettyjä varoja ei velkoja pääsääntöisesti joudu palauttamaan, vaikka ulosotossa olisikin tapahtunut jokin virhe. Jos velkojan saatavaa ei saada kokonaan tai ollenkaan suoritutetuksi kertyneillä varoilla, antaa ulosottoviranomainen estetodistuksen, mikä on toinen ulosoton säännönmukainen vireilläolon päättymistapa. Todistus voidaan antaa joko varattomuusesteestä, kun velalliselta ei ole saatu suoritusta eikä häneltä ole rekisterihaussa löytynyt ulosmitattavaa. Mikäli tämän lisäksi velallisen olinpaikasta ei ole tietoa, annetaan todistus tuntemattomuusesteestä. (Koulu & Lindfors 2009, 88-89; Koulu & Lindfors 2010, 158.)

Suppean ulosoton päättyessä hakijan maksettavaksi koituvat lopputuloksesta riippuen käsittely- tai tilitysmaksut. Jos ulosotto päättyy estetodistuksen antamiseen tai mikäli hakija on peruuttanut ulosottohakemuksensa, tulee hakijan maksaa ulosottomaksuasetuksen mukainen käsittelymaksu. Suppean ulosoton asiakohdainen käsittelymaksu on 3,70 euroa ja normaalin ulosoton käsittelymaksu 7,40 euroa. Tilitysmaksuna ulosoton hakijan on ulosottomaksuasetuksen mukaan makset-

tava kulloisestakin tilitettävästä rahamäärästä 1,45 prosenttia, kuitenkin enintään 500 euroa tilityskerralta. Tilitysmaksu ei ole asia- tai velkojakohtainen, vaan se lasketaan kerralla samalle tilityksensaajalle tilitettävästä kokonaissummasta. (Lindström 2011, 398.)

KUVIO 3. Suppea ulosottomenettely.

5.3 Ulosoton jälkeen

Toisinaan velalliselta ei saada suoritusta saatavalle ulosotonkaan kautta. Velkoja voi tehdä päätöksen saatavan perinnän lopettamisesta toistaiseksi esimerkiksi ulosoton toteaman tai muuta kautta todetun velallisen varattomuuden johdosta. Perintää ei tällaisessa tilanteessa ole kuitenkaan lopetettu lopullisesti, vaan se on jäänyt odottamaan velallisen maksukyvyn parantumista tai esimerkiksi velallisen olinpaikan selviämistä. Tällaista perintää kutsutaan jälkiperinnäksi. (Rikalainen & Uitto 2008, 189.)

Jälkiperinnässä olevat saatavat on tavallisesti velkojalla jo kirjattu luottotappioiksi. Vaikka jälkiperintä tavallisesti mielletään jo kerran ulosotossa käyneiden ja varattomuusteella palautuneiden saatavien jälkivalvonnaksi, on sen kohteena tavallisesti jopa enemmän saatavia velallisilta, joiden varattomuutta ei ole viranomaisten toimesta todettu. (Rikalainen & Uitto 2008, 189.)

Velkojat ovat keskittäneet jälkiperinnän lähes poikkeuksetta perintätoimistoille, jotka pystyvät tarjoamaan järjestelmiensä ansiosta helppoja ratkaisuja velallisen maksukyvyn seurantaan. Jälkiperintään voi kuulua niin vapaaehtoista kuin oikeudellistakin perintää, ja se onkin sekoitus jo esitellyistä perintämuodoista. Jälkiperintää voidaan pitää velkojien kannalta tärkeänä osana saatavien perintää, sillä sen avulla pystytään tulouttamaan saatavia, joista kirjanpidollisesti on jo luovuttu. (Rikalainen & Uitto 2008, 189.)

6 PERINTÄLAIN UUDISTUS

Oikeusministeriö asetti 28.3.2011 työryhmän valmistelemaan EU:n uudistetun maksuviivästyksdirektiivin kansallisen täytäntöönpanon ohella perintälain uudistamista. Lain uudistamisen tavoitteeksi asetettiin nykyistä tehokkaampi hyvän perintätavan noudattaminen sekä velallisen korvausvastuuseen kuuluvien perintäkulujen kohtuullistaminen velkojalle tosiasiallisesti aiheutuneita kuluja kattavaksi. Ehdotettujen muutosten pohjalta kuluttajasaatavan perintäkuluille säädettyjä enimmäismääriä ja perinnässä kertyneiden varojen kohdennusjärjestystä tarkistettaisiin, sekä annettaisiin kuluttajavelalliselle oikeus pyytää vapaaehtoisen perinnän keskeyttämistä. (OM 2011, 7, 12.)

Hallitus antoi työryhmän mietinnön pohjalta esityksen laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta kesäkuun 7. päivänä 2012 ja uudistetun lain on tarkoitus tulla voimaan viimeistään maaliskuussa 2013 (HE 57/2012, 1). Seuraavassa tarkastellaan käytännön perintätoimien kannalta olennaisimpia muutosehdotuksia sekä niistä esitettyjä näkökulmia.

6.1 Ehdotetut lakimuutokset

Nykyisen perintälain 4 §:ssä määriteltuihin hyvän perintätavan vastaisiin menettelyihin hallitus esittää lisäystä ja täsmennystä. Pykälän ensimmäisen momentin yleislausekkeeseen hyvän perintätavan vastaisen ja velallisen kannalta sopimattoman menettelyn kieltämisestä esitetään lisättäväksi säännös, jonka mukaan perinnässä tehtäviin maksujärjestelyihin on suhtauduttava vastuullisesti. Maksujärjestelyillä tarkoitetaan muun muassa velallisen pyynnöstä tehtävää maksuajan pidentystä ja maksusopimusta. Velkojan on esityksen perustelujen mukaan otettava huomioon velallisen ennakoitavissa oleva maksukyky tehtävien maksusuunnitelmien realistisuutta arvioitaessa sekä arvioida tapauskohtaisesti maksujärjestelyjen kohtuullisuus. (OM 2011, 55.)

Työryhmän mietinnössä todetaan, että käytännössä on havaittu velallisilta perittävän kohtuuttoman suuria kuluja erilaisista maksujärjestelyistä. Tästä syystä työryhmä on ehdottanut lakiin säännöstä, joka rajoittaisi velallisen pyynnöstä tapahtuvan maksuajan pidennyksen kulun viiteen euroon. Nykyisessä laissa rajoitusta

tällaiselle kululle ei ole määritelty. Niin ikään esitetään, että tämän kulun saa periä vain vähintään 14 päivän mittaisesta maksuajan pidennyksestä. Työryhmän mietinnön pohjalta hallituksen esityksessä halutaan myös porrastaa maksusuunnitelmasta perittäviä kuluja. Nykyisessä laissa maksusuunnitelmasta saa veloittaa 30 euroa riippumatta velan suuruudesta. Ehdotettu lakimuutos porrastaisi maksusuunnitelmakulun pääoman mukaan yksityisoikeudellisissa saatavissa, ja julkisoikeudellisissa saatavissa maksusuunnitelmakulu saisi olla aina enintään 20 euroa. Työryhmän perusteluissa kulut tarkoitetaan kattamaan muun muassa järjestelyn realistisuuden arvioinnin, maksusuunnitelman ehtojen selvittämisen velalliselle sekä lyhennyskirjeiden lähettämisen. Maksusuunnitelman enimmäiskuluun sisältyisi myös vähäiset muutokset, kuten yksittäisten erien maksuajan pidentäminen. (OM 2011, 35, 67.)

Hallituksen esitykseen on otettu myös työryhmän ehdottamat muutokset yksittäisten maksuvaatimuksien hinnoittelussa. Yksityisoikeudellisissa saatavissa maksuvaatimuksen kulut porrastettaisiin kolmeen ryhmään pääoman mukaan. Julkisoikeudellisten saatavien osalta enimmäiskuluveloitusta korotettaisiin nykyisestä 12 eurosta 14 euroon pääoman suuruudesta riippumatta. Työryhmä ehdottaa myös, että toisesta maksuvaatimuksesta saisi veloittaa vain puolet enimmäismäärästä. Kuten edellisen perintälain valmistelujen yhteydessä todettiin, enimmäismääriä ei ole tarkoitettu vakiokuluveloituksiksi, vaan nimenomaan enimmäiskulumääriksi. Mietinnössä kuitenkin todetaan, että käytännössä maksuvaatimuksista tavallisesti veloitetaan ylärajan mukaan. (OM 2011, 33-34.)

Sen lisäksi, että maksuvaatimuksista perittäviä kulumääriä halutaan muuttaa, työryhmä ehdottaa myös veloitusten perusteena olevien maksuvaatimusten lukumäärää rajattavaksi kahteen. Hyvän perintätavan ohjeistuksen mukaan nykytilanteeseen ei ole syytä lähettää kahta usempaa maksuvaatimusta, etenkin kyseessä ollessa julkisoikeudellisesta ja näin ollen suoraan ulosottokelpoisesta saatavasta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen mukaan tämä suositus kuitenkin ylitetään hyvin usein, mikä myös johtaa perinnän kustannusten nousuun. Näin ollen velallisen maksettavaksi koituvia kuluja halutaan rajoittaa säädöksellä, joka rajaa maksuvaatimukset kahteen. Velalliselle voidaan toki lähettää useampiakin muistutuksia, mutta näiden kuluista velallinen ei olisi enää korvausvelvollinen.

Tällä halutaan rajoittaa myös velallisen korvattavaksi koituvien kulujen kokonaisuuttamäärää. Julkisoikeudellisesta saatavasta saisi esityksen mukaan veloittaa enintään 51 euroa perintäkuluja, kun nykyisellään yläraja on 59 euroa. (OM 2011, 35, 37.)

Nykyisen lainsäädännön mukaan suoraan ulosottokelpoisen saatavan perinnästä aiheutuneet kulut ovat niin ikään suoraan ulosottokelpoisia. Näitä saatavia koskevan asiamieskiellon vuoksi varsinaista saatavaa ja perintäkuluja ei ole kuitenkaan voitu peritä ulosotossa samanaikaisesti, vaan ne ovat eriytyneet toisistaan. Tämä on johtanut työryhmän näkemyksen mukaan siihen, että velallisen ja kuluja vaativan perintätoimiston syntyisi suora velkasuhde, vaikka tosiasiasa näiden välillä ei vallitse minkäänlaista maksuvelvollisuutta määrittelevää sopimussuhdetta. Työryhmän näkemyksen mukaan on oikeudellisesti perusteltua, että jatkossa velallinen olisi suoraan ulosottokelpoisen saatavan ohella vastuussa myös saatavan perintäkuluista suoraan velkojalle. Toisin sanoen perintätoimisto ei voisi periä velalliselta kuluja omana saatavanaan. Tällä tavoin vastuu saatavan perintäkulujen oikeellisuudesta siirtyisi myös velkojalle, ja estettäisiin varsinaisen saatavan ja perintäkulujen erkaantuminen toisistaan ulosottovaiheessa. (OM 2011, 44.)

Maksuviivästystyöryhmä on pohtinut mietinnössään myös velallisen oikeuksia perintätoimien katkaisemiseen. Nykyisellään laissa ei ole säädöksiä velallisen oikeuksista ja keinoista katkaista häneen kohdistettavaa perintää tilanteessa, jossa perintä on ilmeisen tarpeetonta ja tuloksetonta. Tällaisessa tilanteessa työryhmä pitää epätarkoituksenmukaisena sitä, että tarpeettomasti kerrytetään velallisen maksettavaksi koituvia kuluja vapaaehtoisella perinnällä, kun velallisen kannalta olisi edullisempaa, että kaikki saatavat perittäisiin ulosottoteitse. (OM 2011, 31.)

Tästä syystä hallitus esittää, että perintälakiin lisättäisiin pykälä velallisen oikeudesta pyytää perinnän keskeyttämistä ja saatavan siirtämistä oikeudelliseen perintään. Pyyntöön jälkeen vapaaehtoista perintää saisi jatkaa vain ilman velalliselta perittäviä kuluja. Sen sijaan saatavalle voitaisiin julkisoikeudellisen saatavan tapauksessa hakea heti ulosottoa. Pyyntö ei kuitenkaan velvoita tähän. Periaatteelliselta kannalta katsotaan, että tavoitteen mukainen velallisen mahdollisuus vaikut-

taa perintämenettelyyn on tärkeää, koska tämä on viime kädessä vastuussa perinnästä aiheutuneista kuluista. (HE 57/2012, 16.)

Hallituksen esitykseen on otettu vielä yksi käytännön perintätoimien kannalta olennainen ehdotus työryhmän mietinnöstä. Työryhmä toteaa, että nykyisessä vapaaehtoista perintää säätelevässä laissa ei ole ulosottokaaren tapaista määräystä siitä, missä järjestyksessä velallisen maksamat suoritukset tulisi kohdistaa saatavan eri osille: pääomalle, korolle, kuluille ja muille erille. Ulosottokaaren (705/2007, 6:4) mukaisesti ulosottomiehen on pääsääntöisesti kohdistettava kertyneet varat ensin saatavan korolle, sen jälkeen pääomalle ja vasta viimeiseksi kuluille. Vapaaehtoisen perinnän osalta säännösten puuttuessa varat kohdistetaan työryhmän mukaan tavallisesti ensin kuluille ja vasta sen jälkeen varsinaiselle saatavalle. Näin ollen perintäkulujen läpinäkyvyyden kannalta perintälakiin ehdotetaan ulosottokaaren kanssa yhtenäistä säännöstä suoritusten kohdistamisesta. Kohdistusjärjestyksen yhdenmukaistamisella lisätään paitsi perintäkulujen läpinäkyvyyttä, myös niiden valvonnan mahdollisuutta perinnän eri vaiheissa velallisen näkökulmasta. Lisäksi työryhmän mukaan vältetään ongelmat, joita saattaa koitua, kun samaa saatavaa peritään välillä ulosotossa ja välillä vapaaehtoisen perinnän keinoin. (OM 2011, 37-38.)

6.2 Muutosten vaikutukset

Oikeusministeriön maksuviivästystyöryhmä on pohtinut mietinnössään esitettyjen lakimuutosten vaikutuksia eri näkökulmista. Perintäkulujen osalta nähdään, että ehdotetut säännökset turvaavat nykyistä tehokkaammin sen, ettei kuluja kerrytetä tarkoituksella ja että niiden määrä ei muodostu kohtuuttomaksi. Yleisesti ottaen tätä pidetään myönteisenä maksuvaikeuksista kärsivien velallisten kannalta. Toisaalta on myös mahdollista, että saatavia siirretään nykyistä nopeammin oikeudelliseen perintään, jolloin kustannukset velalliselle siltä osin kasvaisivat ja maksuhäiriömerkintöjä syntyisi useammalle. Kaikkein heikoimmassa tilanteessa olevien velallisen kannalta erityisen merkityksellisenä työryhmä pitää lakimuutoksen vaikutusta velallisen mahdollisuuteen keskeyttää perintätoimet. (OM 2011, 45-46.)

Suomen Perimistoimistojen Liiton eriävässä mielipiteessä (SPL 2011, 1) lakiehdotuksen vaikutuksien nähdään heikentävän perinnän toimintaedellytyksiä ja siten myös velallisen mahdollisuutta vaikuttaa asiaansa. Velallisen kannalta nähdään, että ehdotetut muutokset ajavat perintää epäedullisesti kalliimman ulosottoperinnän ja turhien maksuhäiriömerkintöjen suuntaan. Velkojien näkökulmasta lakimuutos nähdään perinnän kustannuksia lisäävänä. Lisäksi Suomen Perimistoimistojen Liitto toteaa, että ulosottoperinnän lisääntyminen kasvattaa ulosoton monopolisoitumisen lisäksi valtion menoja, sillä ulosoton menoista lähes puolet ketaan verovaroin.

Työryhmän mietinnön mukaan lakiuudistuksen vaikutuksia velkojien ja näiden toimeksisaajina toimivien perintäyritysten talouteen on hankala arvioida. Vaikutukset riippuvat työryhmän näkemyksen mukaan olennaisesti yritysten omista liiketoiminnallisista päätöksistä ja perintäalan yritysten palvelujen hinnoittelusta. Tietojärjestelmämuutoksiin joudutaan kuitenkin työryhmän mukaan investoimaan kohdistusjärjestystä määräävän säännöksen myötä. (OM 2011, 47.)

6.3 Näkökulmia muutoksiin

Suomen Perimistoimistojen Liitto kritisoi erivässä mielipiteessä laajasti etenkin ehdotettuja perintäkulujen porrastuksia yksityisoikeudellisissa saatavissa. Liiton mukaan myös esimerkiksi toisesta maksuvaatimuksesta kertyneet kulut saattavat todellisuudessa olla jopa ensimmäisetä maksuvaatimusta korkeammat, minkä perusteella kritisoidaan ehdotusta toisen maksuvaatimuksen kulun rajoittamisesta puoleen ensimmäisestä. Liiton näkemyksen mukaan suurin käytännön työ perintätoimistolle aiheutuu velallisen yhteydenotosta ensimmäisen maksuvaatimuksen jälkeen, minkä pohjalta joudutaan mahdollisesti selvittämään saatavan oikellisuutta. Liitto toteaa myös, että toisin kuin työryhmän mietinnön perusteluissa todetaan, perintä ei ole automatisoitunut, vaan erilaiset velvoitteet ja hyvän perintätavan mukainen kattava asiakaspalvelu on entisestään lisääntynyt aiheuttaen lisää kuluja esimerkiksi henkilöstön lisäämistarpeen vuoksi. Lisäksi tietojärjestelmien ylläpito ja jatkuva kehitys nähdään kustannuksia lisäävänä. (SPL 2011, 2, 7-8.)

Kuluttaja-asiamies on lausunnossaan työryhmän näkemyksen kannalla ja toteaa, että perinnän tehostumisesta koituva taloudellinen hyöty tulisi näkyä suoraan velalliselle etenkin, kun velallisella ei ole mahdollisuutta valita perintätoimistoa tai nykyisellään muutoinkaan mahdollisuutta vaikuttaa häneltä vaadittaviin perintäkuluihin. Kuluttaja-asiamies vertaa ehdotettuja yksittäisten perintätoimien enimmäiskulumääriä Ruotsin vastaaviin ja toteaa, ettei niitä voida pitää erityisen alhaisina. Ehdotusta kulukorvaukseen oikeuttavien maksuvaatimuksen rajoittamisesta kahteen kuluttaja-asiamies pitää perusteltuna ja kannatettavana, sillä hyvän perintätavan ohjeistamaa vastaavaa rajoitusta on hyvin usein rikottu. (KA 2012.)

Suomen Perimistöimistöjen Liitto vastustaa kokonaisuudessaan ehdotettua säädöstä velallisen oikeudesta pyytää perinnän keskeyttämistä ja saatavan siirtoa oikeudelliseen perintään. Liiton näkemyksen mukaan velkojaa ei voi estää suorittamasta saatavansa perintää parhaaksi katsomallaan tavalla. Ehdotus rikkoo liiton mielestä perustuslailla turvattua omaisuudensuojaa. Vaikka säännöksen tavoitteena on rajoittaa velallisen kuluvastuuta, näkee liitto, että säännös estää myös sellaiset vapaaehtoisen perinnän toimet, joista ei velalliselle lisäkustannuksia kertyisi. Käytännössä säännös aiheuttaisikin tavoitteiden vastaisesti lisäkuluja sekä velkojalle että velalliselle erityisesti, jos velallinen ei tosiasiallisesti ymmärrä keskeytyspyynnön koskevan vain vapaaehtoisen perinnän toimia. (SPL 2011, 6.)

Kuluttaja-asiamies toteaaakin lausunnossaan, että velallisen kannalta on tärkeää keskeytysmahdollisuuden käyttäminen oikein ehdotuksen tarkoitusten mukaisessa tilanteessa. Kuluttaja-asiamiehen mukaan velallisella yleensä paras tietämys taloudellisesta tilanteestaan, jolloin keskeytyspyynnön mahdollisuutta pidetään perusteltuna. Velallisen tiedonsaannin kannalta kuluttaja-asiamies katsoo, että maksuvaatimuksissa on selkeällä sanamuodolla selvitettävä keskeytyspyynnön vaikutukset. (KA 2012.)

Suomen Perimistöimistöjen Liitto vastustaa myös ehdotettua muutosta maksusuunnitelman laatimisen enimmäiskulumäärästä. Liiton mielestä kulua ei tulisi sitoa saatavan pääoman määrään, vaan suunnitelmassa sovittavien maksuerien määrään ja näiden mukaan suoritettavaan työhön. Suurimpana työmäärän vaikuttavana seikkana nähdään maksusuunnitelman erien määrä. Lisäksi järkevä perintä

vaatii liiton mukaan maksusuunnitelmien joustavuutta, mitä lakiehdotus ei liiton mielestä edistä. Liitto viittaa oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimukseen, jossa on korostettu maksusuunnitelmien hinnoittelun vaikutusta kestävien maksusuunnitelmien laatimisessa. Ehdotusten nähdään kuitenkin vain entisestään heikentävän tätä mahdollisuutta, mikä jälleen liiton näkemyksen mukaan heikentää vapaaehtoisen perinnän asemaa suhteessa ulosottoon. Liitto haluaa mielipiteessään korostaa velallisen mahdollisuuksia oman asiansa käsittelyyn vapaaehtoisen perinnän aikana ja maksusopimusten laatimista pidetään tärkeänä osana tätä mahdollisuutta. (SPL 2011, 8-9.)

Kuluttaja-asiamiehen lausunnossa maksusuunnitelmaa koskevia ehdotuksia taas pidetään kannatettavina. Merkitys nähdään etenkin siinä, että perintätoimistojen on otettava huomioon velallisen todellinen maksukyky ja laadittava maksusuunnitelmat huolellisemmin ja asiantuntemustaan käyttäen. Velallisen edun kannalta on tärkeää, että maksusuunnitelma laaditaan maksukyvyn mukaan, ja että elämäntilanteen muuttuessa maksusuunnitelmaa voidaan muuttaa ilman kohtuuttomia kuluja vastaamaan muuttuneita olosuhteita. (KA 2012.)

7 YHTEENVETO

Saatavien perintää säädellään suhteellisen tarkoin lainsäädännöllä ja sitä täydentävillä ohjeistuksilla. Julkisoikeudellisten saatavien kohdalla pelkän perinnän säännösten lisäksi on otettava huomioon useita muitakin säännöksiä. Voidaankin todeta, että julkisoikeudellisten maksujen ja etenkin niiden perinnän parissa työskenteleviltä vaaditaan erityistä juridista asiantuntemusta, jotta asiat hoidetaan pykälien mukaan.

Opinnäytetyön tavoitteiden mukaisesti siihen on kerätty julkisoikeudellisen saatavan perinnän kannalta kaikki olennainen. Työssä on selvitetty julkisoikeudellista saatavaa koskevat erityissäännökset ja niiden vaikutus perinnän ja ulosoton järjestämiseen. Käytännön perintätoimet erääntyneelle saatavalle on käyty läpi säädösten ja ohjeistusten kautta vapaaehtoisen perinnän toimista aina ulosottoon ja jälkiperintään saakka. Kuten jo alussa todettiin, päättyy julkisoikeudellisen saatavan elinkaari lopullisesti sen vanhentumiseen.

Vaikka nykyinen lainsäädäntö olisikin perinnän osalta selvää ja perintätoimet järjestetty sen mukaisesti, on jälleen edessä lakimuutos, jonka vaikutukset perintätoimintaan tulevat olemaan laajat. Perintätoimistoilta lakimuutos vaatii erityisesti ponnisteluja järjestelmän muutosten ja asiakaspalvelun kehittämisen suhteen. Lisäksi toimeksiantajat turvautunevat perintätoimistojen asiantuntijuuteen muutosten selvittämiseksi. Muutos kasvattaa ainakin hetkellisesti perintätoimistojen kustannuksia ja saattaa aiheuttaa jopa organisaatiomuutoksia. On toivottavaa, että lakimuutos todella parantaa velallisen oikeuksia aiheuttamatta kuitenkaan velkojalle tai tämän toimeksisaajalle kustannuksia tai hankaluuksia. Vaikka perintäala onkin voittoa tavoittelevaa liiketoimintaa, on sen merkitys velkojan ja velallisen välisenä sovittelijana myös kansantaloudellisesta näkökulmasta suuri.

Julkisoikeudellisten saatavien ulosottoperintää koskevan asiamieskiellon osalta olisi mielenkiintoista selvittää, kumpi osapuoli ulosotossa tosiasiallisesti käyttää puhevaltaa: velkoja vai tämän toimeksisaaja. Valtakunnanvoudinvirasto on tätä osaltaan pyrkinyt selvittämään, mutta selkeitä vastauksia ei ole saatu. Ongelmana selvityksessä lienee perintää hoitavien osapuolien pelko mahdollisista sanktioista, mikäli viranomainen katsoo menettelyn lainvastaiseksi. Asiaa olisikin ehkä syytä

selvittää tulosten luotettavuuden kannalta niin, että tutkimuskohteiden anonymiteetti taataan.

Perintälain tuleva muutos herättää myös useita jatkotutkimusideoita. Erityisesti julkisoikeudellisten saatavien osalta olisi mielenkiintoista selvittää lakimuutoksen vaikutuksia niin ulosoton kuin maksuhäiriöidenkin määriin. Oppivatko jo valmiiksi maksuongelmaiset velalliset ”kikkailemaan” keskeytyspyynnöllä niin, että saatava viedään heti ulosottoon, joka toteaa velallisen saman tien varattomaksi? Aiheutuuko asiasta todellisuudessa lisäkustannuksia, ei niinkään velalliselle, vaan velkojalle, perintätoimistolle ja jopa ulosotolle? Lakimuutoksen vaikutusten arviointia varmasti tullaankin lähivuosina tekemään runsaasti, mutta luotettavien tutkimustulosten saamiseen menee vielä tovi.

LÄHTEET

- Aarnivuo, T. 2012. Ulosoton asiamieskielto pitäisi poistaa. *Intressi* 2/2012, 13.
- Forsman, E. 1896. *Ulosottolaki ja muut siihen kuuluvat asetukset*. Helsinki: Oy Weilin & Göös Ab.
- Koulu, R. & Lindfors, H. 2009. *Ulosotto-oikeus*. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Koulu, R. & Lindfors, H. 2010. *Maksukyvyttömyyden oikeudelliset ulottuvuudet*. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.
- Kuluttaja-asiamies 2005. Hyvä perintätapa kuluttajaperinnässä. Kuluttajaoikeuden linjauksia. Saatavilla <http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/yritykselle/perinta/> [viitattu 1.9.2012].
- Kuluttaja-asiamies 2012. Lausunto maksuviivästystyöryhmän mietinnöstä oikeusministeriölle 16.2.2012. Saatavilla <http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/lausunnot/lausunnot/?groupId=d03ffc4c-1129-4edb-a084-e1828e64c8b6&announcementId=6ecc9afc-7dbd-4cdc-8c8b-6bc5f2cdeccf> [viitattu 9.9.2012].
- Lindström, J. 2011. *Luotonvalvonta ja saatavien perintä*. Helsinki: Talentum Oy.
- Myllymäki, J. & Pönkä, P. 2009. *Kuntaperintä*. Helsinki: KL-Kustannus Oy.
- Mäntynen, J. 2008. *Perintälain muutokset: Oliko perintäkulujen taulukointi onnistunut ratkaisu?* Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu, Liiketalouden laitos. AMK-opinnäytetyö.
- Niemi, J., Väkiparta, H. & Tarkkala, H. 2009. *Asiamieskielto ja perintäkulut. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 98*. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Pönkä, P. & Willman, P. 2005. *Käytännön perintäopas*. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Rikalainen, E. & Uitto, T. 2008. Pakkokeinot ja saatavien perintä. Helsinki: Kiinteistöalan kustannus Oy.

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry 2011. Eriävä mielipide. Saatavilla oikeusministeriön maksuviivästystyöryhmän mietinnön 54/2011 liitteenä.

Säädökset

Kuluttajansuojalaki 38/1978.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992.

Laki saatavien perinnästä 513/1999.

Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 706/2007.

Ulosottokaari 705/2007.

Virallislähteet

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisten sopimusten maksuehdoista, laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta ja eräksi niihin liittyviksi laeiksi 57/2012.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi saatavien perinnästä ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 199/1996.

Hallituksen esitys eduskunnalle ulosottokaareksi ja laiksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi 83/2006.

Oikeusministeriön mietintöjä 54/2011: Maksuviivästystyöryhmän mietintö.

Eduskunnan oikeusasiamiehen päätökset

AOA 1090/4/07 (18.6.2009): Sairaankuljetuksen maksun omavastuuosuus peritiin alaikäiseltä lapselta.

AOA 459/2/11 (5.4.2012): Oma aloite perintäyhtiön käytöstä kunnallisten maksujen ulosottoperinnässä.